

Su Guna nek Sulat ni San Pablo para se ngak taga Corinto

Pesi'una

Su dlunsud ne Corinto giin su gembagel bu' mi'ilelaan gupiya seng nasud seg Acaya. Acaya keni me'ita' ritu seng nasud ne giningelanan nemuun ne Greece. Dlunsud ne Corinto keni megaud ri sed dagat bu' melaun ne ngag barku neg buwat se dlain ne ngang nasud sud dumenggu' ritu. Aas dlugar ketu mi'ilelaan gupiya tendeng seng melaun neng memeledya'ay bu' memeneluyay bu' tendeng se nga getawan neng meliyag se dlaun ne ngak pekpebibu bu' pekpekesala'. Miksimba ilan ri seng melaun ne ngad diwatadiwata.

Melaun ne ngag Judeo sung mikengel se dlunsud ketu. Duuni ngak pektipungan nilan sek pegampu' bu' miksunud ilan sek tinu'uwan ne ngag Judeo.

Mikeritu si Pablo se dlunsud ketu. Sug binaalen ritu giin suk pegbaal ne ngak tulda. Ma'ad kada gendaw nek Sebaru, miritu giin sek pektipungan ne ngag Judeo sek pegampu' bu' migwali metendeng riin ni Jesus Christ. Migwali rema giin tu se nga getaw Griego. Sek seled sala taun bu' tenga' migwali giin ritu bu' melauning mikt'u riin ni Jesus Christ.

Sek pegawa' ni Pablo buwat ritu mikсилаun su ngang mektetu'u. Ma'ad duuni ngak pegabahnabahn nilan. Aas mikpawit ilan ne nga getaw neg buwat se Corinto neng miguwit sek sulat para ni Pablo ritu seg Efeso sek peksaak ri seniin metendeng se ngak prubluma nilan. Sek pekerawat ni Pablo sek sulat nilan, sinembagen ilan.

Ngang Misulat ri se Dlibru keni

I. Pesi'una 1.1-9

II. Suk Sembag tu se ngak Pisuun ne ngang Mektetu'u riin se Corinto 1.10—6.20

III. Suk Sembag tu sek Sulat neg buwat se ngang Mektetu'u riin se Corinto 7.1—16.12

IV. Ketapusan ne ngang Minsahi bu' ne ngak Pengumusta 16.13-24

1-2 ✧ Seniyu neng miktampung ne ngang mektetu'u riin sek simbaan ned Diwata riin se Corinto,

Gaku' si Pablo. Pinili'u ne mbaal ne gapustulis ni Christ Jesus, pebiyan se keliyag ned Diwata. Gami ni Sostenes, nek pated ta riin ni Christ, miksulat riin seniyu, gamu ne ngak tinudyan mismu riin sed Diwata sek peksalabuuk riin ni Jesus Christ bu' ngang minengi rema ne gabang arun mbaal ne nga getawan ned Diwata, bu' дума se nga getawan neng miksimba tu se Ginu'u ta ne si Jesus Christ ne Ginu'u nilan bu' Ginu'u ta rema.

³ Merawat siya niyu su kepiya bu' kelinaw buwat sed Diwata ne Gama' ta bu' riin se Ginu'u ne si Jesus Christ.

✧ **1:1-2** 1.2: Su Ngak Pimbaal 18.1.

Su ngak Pengumpiya neg buwat riin ni Christ

⁴ Mikpesalamatu gaid kanunay tu sed Diwatau para seniyu tendeng se kepiya ned Diwata neg binegain ri seniyu pebiyan riin ni Jesus Christ.

⁵ Ay ri sek pekesalabuuk niyu riin ni Christ, melaun ne ngang melengas neg betang neng mi-rawat niyu labet na sung melengas nek pekpen-gasuy bu' su dlaun ne kelasi nek sinuunan.

⁶ Isan suk pekpemetuud neg binegay ne ngad duma metendeng riin ni Christ mipemetuuran gaid riin seniyu, ⁷ arun ndi' amu mekulangan ne ngak pengumpiya saanay megelat amu gaid ne mperayag su Ginu'u ta ne si Jesus Christ.

⁸ Ligenen amu rema riin sek pektu'u niyu tampan se ketapusan, arun sek peddateng se gendaw neng megukum giin, nda'iruni gempemura riin seniyu. ⁹ Keseligan sud Diwata neng miktawag riin seniyu arun mesalabuuk amu ri seg Bata'en ne si Jesus Christ ne Ginu'u.

Mibahinbahin su ngang Mektetu'u riin sek Simbaan

¹⁰ Na, megandyu'u riin seniyu, nga kepeteran, pebiyan se ngalan ne Ginu'u ta ne si Jesus Christ neng meguyunay amu gela'; bu' arun, nda'irunik pegbahinbahin riin seniyu. Ma'ad meksalabuuk amu nek sala ra se gena'ena' bu' se ketuyu'an. ¹¹ Tendeng ay duuni ngang mikpe-tenday ri senaan buwat sek sakup nek penimalay ni Cloe ned duuni ngak pedlalis riin seniyu.

¹² ✧ Na, sug be'et'u pesabut, sud duma seniyu miktalu', "Gaku' riinu ni Pablo"; bu' sud duma

✧ 1:12 1.12: Su Ngak Pimbaal 18.24.

miktalu', "Gaku' riinu ni Apolos"; bu' sud duma, "Gaku' riinu ni Pedro"; bu' sud duma, "Gaku' riinu ni Christ." ¹³ Mbahin ba rekay si Christ? Mikpelansang ba si Pablo tu se krus para seniyu? Awas binendyagan amu ba ri se ngalan ni Pablo?

¹⁴ ✧ Mikpesalamatu ri sed Diwata ne nda'irunig binendyagan'u riin seniyu gawas ma'aray riin ni Crispo bu' ni Gayo, ¹⁵ arun nda'iruning meketalu' ne binendyagan amu ri se ngalan'u. (¹⁶ ✧ Wa'a, binendyagan'u rema si Estefanas bu' su ngak sakup ri sek penimalain ma'ad gawas ri senilan nda' naid duma pa neng mi'ena'ena'u.) ¹⁷ Ay nda'u sugu'ay ni Christ arun sek pekpemendyag bu' ndi' sek pegwali seng Melengas ne Gesuyen. Nda'u gemitay su ngak talu' neng melised sebuten arun ndi' merala' su ga'em se kemetain ni Christ tu se krus.

Su Ga'em bu' suk Tinawan ned Diwata Me'ita' ri ni Christ

¹⁸ Ay su gesuyen metendeng ri se kemetain ni Jesus ritu se krus binural ma'aray para se nga getaw neng mekpagaw ritu se kelaatan. Ma'ad senita ne dlinuwas, giini ga'em ned Diwata. ¹⁹ ✧ Ay su Kesulatan miktalu',

"Pedlaatan'u suk tinawan ne ngang me'alam,
bu' mpe'ita'u ne nda'irunik paluun suk
tinawan ne nga getaw neng metaasik sin-
uunan."

✧ **1:14** 1.14: a Su Ngak Pimbaal 18.8. b Su Ngak Pimbaal 19.29; Roma 16.23. ✧ **1:16** 1.16: 1 Corinto 16.15. ✧ **1:19** 1.19: Isaias 29.14 (LXX).

20 ☆ Ta' nema sung me'alam? Ta' nema sung menintulu' ri se Kesugu'an? Ta' nema sung mengengaddat sek panahun keni? Pi'ita' ned Diwata ne suk tinawan ne getaw rini seg benwa genda'ik paluun.

21 Ay riin sek tinawan ned Diwata, nda'iruni getaw riin seg benwa neng mekilala ri seniin pebiyan sek tinawan nilan. Ma'ad pebiyan sek tinalu' nilan neg binural ne gesuyan, ne giini ginasuy nami, keliyag ned Diwata suk pedluwas tu se ngang mektu'u. 22 Su ngag Judeo midlekina'enlan ne nga ketingelaan gisip pemetuud, bu' su nga Griego minengaw nek tinawan. 23 Ma'ad winali nami si Christ ne dlinansang tu se krus. Minsahi keni mikesecknu se ngag Judeo bu' binural ini para se nga gena' Judeo. 24 Ma'ad se nga getaw nek tinawag ned Diwata, Judeo ilan ma awas gena', minsahi keni metendeng riin ni Christ ne giin su ga'em bu' suk tinawan ned Diwata. 25 Ay suk pigena'ena' ne nga getaw binural sed Diwata, labaw pa kampuun sek tinawan ne getaw bu' suk pigena'ena' nilan ne keluya sed Diwata, mas meligen pa ri sek sekeg ne getaw.

26 Nga kepeteran, pegena'ena' niyu landuni kebetang niyu sek pektawag ned Diwata ri seniyu. Sumala' sek pengena'ena' ne nga getaw, santa' ra ned duunik tinawaan awas duuni nga ketendanaan awas buwat sek tinamed ne ngak pamilya. 27 Ma'ad tinuyu' ned Diwata sek pekpemili' su nga getaw ne nda'irunik paluun

☆ **1:20** 1.20: a Job 12.17; Isaias 19.12; 33.18. b Isaias 44.25.

arun mpiiran sud duunik tinawaan. Bu' pimili' ned Diwata su nga getaw neng meluya riin seg benwa arun mpiiran sud duuni ga'emen. ²⁸ Pimili' ned Diwata su dlabi gembaba' bu' su ngak pimura ne nga getaw rini seg benwa, bu' su nga genda'ik paluun arun laaten suk pigena'ena' ne nga getaw rini seg benwa ne gimputanti, ²⁹ arun nda'iruni getaw neng mekpesigarbu ri seng metungenga'an ned Diwata. ³⁰ Ma'ad pibal-abuuk amu ned Diwata riin ni Jesus Christ, bu' binaal ned Diwata si Christ nek pigetaran sek tinawan ta. Pebiyan ri seniin binaal ita neng metareng ri seng metungenga'an ned Diwata; mibaal ita neg bala'an ne nga getawan ned Diwata bu' binegayan ita ne kegewasan. ³¹ ☆ Tendeng run itu, sumala' seng misulat ri se ke-sulatan, "Su dliyagaan mekpesigarbu, kina'enlan pesigarbuun su ngag betang neng mibaal ne Ginu'u."

2

Sung Minsahi metendeng se Kemetain ni Christ

¹ Sek peddiin'u seniyu, nga kepeteran, arun sek pegwali seng mi'edlud ne kemetuuran buwat sed Diwata, nda'u periin seniyu sek pedlegamit neng mekeralem ne ngak tinuntulan awas sin-uunan. ² Ay mikegukumu ne nda' nai dlain neng me'asuy'u ri seniyu, bu' ndi' si Jesus Christ bu' suk pekpelansangen tu se krus. ³ ☆ Bu' miriinu seniyu ned duuni keluya bu' keendek bu' pekpengereg gupiya. ⁴ Sek pektendu' bu'

☆ **1:31** 1.31: Jeremias 9.24. ☆ **2:3** 2.3: Su Ngak Pimbaal 18.9.

sek pegwaliu ri seniyu, nda'u pedlegamit neng mekerungat ne ngak talu' sek tinawan ne getaw bu' ndi', mirunggatan'u amu pebiyan se ga'em se Gispiritu ned Diwata, ⁵ arun suk pektu'u niyu ndi' mpesingkal ri sek tinawan ne getaw bu' ndi' se ga'em ned Diwata.

Suk Tinawan ned Diwata

⁶ Tumu', migwali ami seng minsahi neng mipenu' sek tinawan tu se ngang meligen naik pektu'uun, ma'ad gena' suk tinawan ne nga getaw rini seg benwa awas se ngang midlegeseg, tendeng ay ngang midlegeseg keni merela'an ne ga'em. ⁷ Ma'ad suk tinawan neg winali nami giin su ginedlud nek tinawan neg buwat sed Diwata nek tinegana ini ned Diwata se genda' pa mbaal sug benwa arun sek pekpesiddengeg ri senita. ⁸ Bu' nda'iruni ngang midlegeseg rini seg benwa neng mekesabut sek pengena'ena' ned Diwata. Ay bu' misabut pa nilan, nda' na siya nilan lensangay tu se krus su Ginu'u neng mekegega'em gupiya. ⁹ ☆ Ma'ad sumala' seng misulat ri se kesulatan,

“Nda'iruning mikiita', awas mikerengeg,
awas nda'irun isan ta' neng mikegena'ena'
run nini.

Tumu' duunik tinegana ned Diwata para se ngang mikpetail ri seniin.”

¹⁰ Ma'ad pi'ita' na ini ned Diwata pebiyan ri se Gispiritu. Ay su Gispiritu mikesusi se dlaun ne ngag betang, isan pa sung mi'edlud ne nga ketuyuan ned Diwata. ¹¹ Ay nda'iruning mikesuun

☆ 2:9 2.9: Isaias 64.4.

landunid diin se gena'ena' nek sala getaw gawas ma'aray se gegulingenen. Giin ra rema, nda'ing mikesuun ri se gena'ena'ena' ned Diwata gawas ma'aray su Gispiritu ned Diwata. ¹² Na, nda' ta merawat su gispiritu riin seg benwa, ma'ad mirawat ta su Gispiritu neg buwat sed Diwata arun mesuunan ta su dlaun neg binegay ned Diwata ri senita. ¹³ Mbuus, nda' nami gemitay suk tinawan ne getaw seng migwali ami, ma'ad su kemetuuran nek tinendu' ne Gispiritu, sek pekpesabut nami se gispirituhanen ne nga kemetuuran tu sek pige'eman se Gispiritu. ¹⁴ Ma'ad su getaw ne genda' ri seniin su Gispiritu ned Diwata, ndi' dumawat sek penendu'an neg buwat se Gispiritu, tendeng ay para seniin, binural ma'aray ini. Bu' ndi'en nini mesabut tendeng ay su Gispiritu ra gaid ned Diwata giin sung mekegabang ri seniin sek pekpesabut run nini. ¹⁵ Na, su getaw ned diin seniin su Gispiritu ned Diwata mekegukum se dlaga' se dlaun neg betang ma'ad nda'iruning mekegukum ri seniin. ¹⁶ ☆ Sumala' ri seng misulat se kesulatan, "Ta' baing mikesuun se gena'ena' ne Ginu'u? Bu' ta' baing mekepemandu' ri seniin?" Ma'ad, diin senita su gena'ena' ni Christ.

3

Su ngak Sesugu'en ned Diwata

¹ Bu' gaku', nga kepeteran, ndi'u meketalu' riin seniyu maa' se nga getaw ned diin seniin su Gispiritu bu' ndi' maa' se nga getaw neng

☆ **2:16** 2.16: Isaias 40.13 (LXX).

midleketubu' ri se kinilawan nek pemetasan bu' ngag bata' pa ri sek pektu'u riin ni Christ. ² ✧ Sek pektalu'u riin seniyou maa' sek pegbegay'u riin seniyou ne gatas tendeng ay ndi' amu pa andam run nini. Bu' isan gani' nemuun, gena' amu pa andam, ³ tendeng ay miksunud amu ri sek pemetasan ne nga getaw rini seg benwa. Duma seniyou misinaku bu' duma seniyou midlalis. Nda' amu ba peksunud sek pemetasan ne nga getaw bu' pedleketubu' sumala' sek pematasan ne nga getawan rini seg benwa? ⁴ ✧ Ay bu' suk sala ri seniyou mektalu', "Gaku' riinu ni Pablo," bu' duun remaing miktalu', "Gaku' riinu ni Apolos," gena' ba maa' amu neng miksunud ri sek pemetasan ne nga getaw rini seg benwa?

⁵ Sek pekemetuud, ta' ba gaid si Apolos? Bu' ta' ba si Pablo? Gami ngak sesugu'en ma'ad ned Diwata neng migagak riin seniyou sek pektu'u. Kada sala senami miktuman sek pibaal ne Ginu'u ri senami. ⁶ ✧ Maa' ami neng membebinaal. Gaku' sung migimula neg beni' bu' si Apolos sung migbu'bu' ri sek pigimula. Ma'ad, sud Diwata giining mikpetubu' run nini. ⁷ Aas gena' gim-purtanti sung migimula bu' sung migbu'bu', bu' ndi', sud Diwata tendeng ay giining mikpetubu' run. ⁸ Na, sung migimula bu' sung migbu'bu' duunik sala ra ne ketuyu'an; bu' suk salasala ri senilan mekerawat ne ganti sumala' seng miterbehuan nilan. ⁹ Ay ri sed Diwata mikseked ami sek pekpenerbahu; gamu maa' seg binaal

✧ **3:2** 3.2: Hebreo 5.12-13. ✧ **3:4** 3.4: 1 Corinto 1.12. ✧ **3:6** 3.6: a Su Ngak Pimbaal 18.4-11. b Su Ngak Pimbaal 18.24-28.

ned Diwata.

Bu' maa' amu rema ne gembagel neg balay nek pibaal ned Diwata. ¹⁰ Sumala' ri seg hiyas neg binegay ri senaan ned Diwata, binaal'u suk terbahu maa' neng metau gupiya nek panday. Migbakuru nek penligen neg balay, bu' sud duma na pelum nek panday sung mekpeddayun sek pegbaal run nini. Ma'ad kina'enlan gaid neng megingat su kada nek panday pekendunen dun pegbakud sug balay. ¹¹ Ay sud Diwata migbetang na riin ni Jesus nek sala bu' nda' nai dlain nek penligen, bu' nda'irunik penligen neng mi'imetang. ¹² Ma'ad bu' duunid duma neng migbakud nek penligen ne gumamit neg bulawan, selapi', melaga' gupiya ne ngag batu, nga gayu, sigbet, bu' dlinegami. ¹³ Bu' su kelengas nek terbahu se kada sala nek panday me'ita' ra se Gendaw ne si Christ mengukum tu se nga getaw. Ay pebiyan se gapuy, mpe'ita' sug binaal ne dlaunan. Indanan ini pebiyan se gapuy arun mesuunan sung metuud ne kalidad. ¹⁴ Bu' sug binakud riin sek penligen ndi' mesereng, mekerawat giin ne ganti. ¹⁵ Bu' mesereng ini, merala' ini ri seniin. Ndi' na giin mekerawat ne ganti. Ma'ad meluwas giin, tumu' maa' giin ne getaw neng mikegawas buwat ri seng misereng neg balain.

¹⁶ ✧ Nda' niyu ba mesuunay ne gamu maa' sek templo ne ritu mikengel sud Diwata bu' seng maa' run rema nek pebiyan, mikengel riin seniyu su Gispiritu ned Diwata? ¹⁷ Bu' ta' sung megeba'

✧ **3:16** 3.16: 1 Corinto 6.19; 2 Corinto 6.16.

ri sek templo ned Diwata, pedlaatan ned Diwata su getaw ketu, ay bala'an suk templo ned Diwata. Bu' gamu suk templo ketu.

¹⁸ Kina'enlan ndi' niyu limbungani gegulingen niyu. Bu' duun ri seniuing migena'ena' neng metau giin gupiya sumala' ri sek sukuran ne getaw, kina'enlan ne mbaal giin ne genda'ik sinuunaan arun me'angkenen suk tinawan. ¹⁹ ☆ Ay suk tinawan ne nga getaw ri seg benwa binural ma'aray ri sek sukuran ned Diwata. Ay misulat ri se kesulatan, “Laaman ned Diwata sung meketau gupiya ri sek pekelimbungan nilan;” ²⁰ ☆ bu' ri se dlain neg bahin se kesulatan, miktalu', “Misuunan ned Diwata ne su ngak pengeterengan nu ngang metau gupiya genda'ik paluun.” ²¹ Aas ndi' mpiya mpesigarbu su ngag betang ne mbaal ne nga getaw. Sek pekemetuud, niyu su dlaun ne ngag betang. ²² Isan ngani' si Pablo awas si Apolos awas si Pedro binegay ri seniyu gisip ngak sesugu'en niyu. Isan ngani' sug benwa keni awas su ketubu' awas su kemetain awas sung nemuun bu' su dlema' renlag—dlaunan keni para ri se kelengasan niyu. ²³ Bu' gamu riin ni Christ, bu' si Christ riin sed Diwata.

4

Su nga Gapustulis ni Christ

¹ Seng maa' nini nek pebiyan, pegena'ena' niyu ami ne ngak sesugu'en ni Christ bu' sineligan ned Diwata sek pektendu' ri se nga kemetuuran ne genda' pa mpe'ita'. ² Labi pa gaid ne kina'enlan

☆ **3:19** 3.19: Job 5.13. ☆ **3:20** 3.20: Ngak Salmo 94.11.

ne su nga getaw nek sineligan mekpe'ita' sek pekemetinumanen ri se gegalenen. ³ Ma'ad para senaan, nda'u megules ne ukumanu niyu awas se isan landun ne gukuman ne nga getaw, ay nda'u ma ngani' ukumay su gegulingen'u. ⁴ Ay ri se gena'ena'u, nda'u suunay bu' duun baik sayep'u ma'ad nda' ini pegulugan ne genda'i ngak sala'u. Su Ginu'u ra gaid sung mekegukum ri senaan. ⁵ Aas ndi' niyu rayun ukuman sud duma ne getaw se genda' paik panahun. Pegelat amu sek panahun neng mateng su Ginu'u tendeng ay mpe'ita'en su dlaun neg binaal ne ginedlud bu' mpe'ita'en su ketuyu'an ned diin se gena'ena' ne nga getaw. Bu' siya'en rayun ned Diwata su kada sala sumala' sek terbahu nek pimbaalen.

⁶ Na, nga kepeteran, ginamit'u si Apolos bu' su gegulingen'u ne nga dlendasan para se kepiyanan niyu arun mesuunan niyu su gulugan sek tinalu' keni, "Ndi' niyu pekepinay su landuning misulat." Ndi' mpiya nek siya'en niyu suk sala bu' pemuraan niyu sud duma. ⁷ Ta' maing migbaal ri seniyou ne dlabaw tu se ngad duma? Gena' ba sud Diwata giin sung migbegay se dlaun ne ngag betang ned diin seniyou? Maa' ma'ad pelum ne gena' binegay su dlaun ne ngag betang ned diin seniyou.

⁸ Riin na ba seniyou su dlaun ne kina'enlan niyu? Meratu' amu na ba? Mibaal amu ba ne nga gari' isan bu' gami nda'? Na, mpiya siya neng medlegari' amu na arun mekedlegari' ami rema duma seniyou. ⁹ Ay migena'ena'u ne gami ne nga gapustulis binetang ned Diwata ri se dlabi gembaba' ne kebetang. Maa' ami ne nga getaw

ne ginukuman nek petain ri seng metungenga'an ne nga getaw—sala nek pegenlengan se dlaun ne ngag anghel bu' se dlaun ne getaw. ¹⁰ Tendeng riin ni Christ, gami ngag buralbural ma'ad gamu migena'ena' neng me'alam amu tendeng ay diin amu ni Christ. Ngang meluya ami ma'ad ri se gena'ena' niyu meligen amu. Sinaya' amu pa ne nga getaw ma'ad gami, pimura ra nilan. ¹¹ Isan tampan nemuun, miperii' bu' kinumen ami, mikseluk ami ne ngad danul, binunalan ami, bu' nda'irunik pekengelan nami. ¹² ✧ Bu' mikterbahu ami gaid arun ma'aray metubu'. Bu' penuyuran ami, pengumpiyanan nami ilan; Bu' lutusen ami, inantus nami. ¹³ Bu' ininsultu ami, sembagen nami seng melengas ne ngak talu'. Ginilala ami nilan maa' ne gekput rini seg benwa; maa' ami nek pinidlak ri se dlupa'an tampan nemuun.

¹⁴ Nda'u peksulat run nini sek pekpengumpiid riin seniyyu, bu' ndi' sek pektendu' ri seniyyu maa' ne ngak pinetail'u ne ngag bata'. ¹⁵ Ay isan pa bu' duunik sepulu' libu ne ngang mentetendu' niyu riin ni Christ, sala rai gama' niyu. Ay su ketubu' niyu riin ni Jesus Christ, mibaalu ne gama' niyu pebiyan sek peguwit'u ri seng Melengas ne Gesuyen riin seniyyu. ¹⁶ ✧ Aas megandyu'u ri seniyyu nek sunud niyu sug betasan'u. ¹⁷ Giin nini su keterengan nek sinugu'u riin seniyyu si Timoteo. Giin suk pinetail'u bu' keseligan neg bata' riin se Ginu'u. Mekperelendem giin ri seniyyu se ngak pebiyan nek sinunud'u riin seg

✧ **4:12** 4.12: Su Ngak Pimbaal 18.3. ✧ **4:16** 4.16: 1 Corinto 11.1; Filipos 3.17.

begu nek pedleketubu' riin ni Jesus Christ, bu' tinendu'u ini se dlaun ne ngak simbaan se isan ta'.

¹⁸ Na, ali' bu' sud duma seniyu migena'ena' ne ndi'u meriin seniyu, aas sud duma seniyu mikpetaastaas na. ¹⁹ Ma'ad meriinu seniyu se gendi' mpyayat bu' tugut ne Ginu'u. Bu' rayun, mesuunan'u bu' su ga'em diin ba gaid seng mepesigarbuun ne nga getaw awas mimentalu' ilan na run. ²⁰ Tendeng ay suk Pidlegeri'an ned Diwata gena' ne ngak talu' ra bu' ndi' ga'em. ²¹ Landun maik pelebunen niyu? Meriinu ba seniyu duma se dlekses awas meriinu neng melipetailen bu' mekemaya'?

5

Melaat neng Mihitabu' ri sek Simbaan

¹ ✧ Duuning mirenggeg'u neng melaat ne ngag betang riin seniyu. Bu' melebihiyan ini kelaat isan ngani' su nga gena' mektetu'u nda' pegbaal run nini. Tinelu'anu ned duuni getaw nek tinumipung ri se gina'ina'en. ² Bu' rayun mikpesigarbu amu pa gusay! Mbaya' siya neng megu'ul amu bu' pe'ewa'en niyu giin ri se dlumpuk niyu. ³⁻⁴ Ay isan metuud neng melayu'u riin seniyu, maa' nek sementaunu gusay niyu tendeng ay pigena'ena'u amu kanunay. Ay binegayanu ni Jesus Christ ne ketenged, inukuman'u na sung mikesala'. Ri sek pektipung niyu, pegena'ena' niyu, neng maa' ra, nek sementaunu niyu. Pebiyan se ga'em ni Jesus Christ, maa' neng

✧ **5:1** 5.1: Deuteronomio 22.30; Levitico 18.7-8.

mikeddumau riin seniyu. ⁵ Rayun piyal niyu giin tu ni Satanas arun silutan su dlawasen ma'ad meluwas ra su gispirituun se gendaw neng mengukum su Ginu'u.

⁶ ✧ Ndi' amu mbaya' mekpesegarbu. Nda' niyu ba mesuunay suk pementelu'en, "Sung mitut nek pempetulin mekepetulin ri sek tibuuk neng minasa?" ⁷ ✧ Awa' niyu sud daan nek pempetulin! Rayun maa' amu neg begu neng minasa ne nda'irunik pempetulinen. Ay si Christ, sung nati ne karniru ta sek panahun se Kese'ulugan sek Paska, tubus na dulangay. ⁸ ✧ Aas se'ulugen ta su Kese'ulugan se ndi' pedlegamit sek pan ned duunid daan nek pempetulin run nek simbulu sek sala' bu' melaat nek terbahu, ma'ad sek pan ne genda'irunik pempetulinen nek simbulu se genda'ik sala' bu' kemetuuran.

⁹ Sek sulat nek pinawit'u ri seniyu, tinelu'an'u amu ne ndi' amu medduma tu se nga getaw neg imural neng mikighilawas. ¹⁰ Suk pisabut'u, ne gendi' amu medduma se ngag imural nek pekighilawas, awas ngang merelaw awas ngak tulisan, awas ngang miksimba ri sed diwatadi-wata. Ay bu' maa' niin su gulugan, na, ndi' amu na ma'aray mekengel rini seg benwa arun mekeliyaw ri senilan. ¹¹ Ma'ad, giin nini su gulugan sek tinalu'u, ne ndi' amu medduma tu se getaw neng mektalu' ne giin mektetu'u ma'ad binaalen sug imural nek pekighilawas, awas merelaw, awas miksimba ri se ngad diwatadi-wata, awas mingumbaal, awas migbinabeleng,

✧ 5:6 5.6: Galacia 5.9. ✧ 5:7 5.7: Exodo 12.5. ✧ 5:8 5.8: Exodo 13.7; Deuteronomio 16.3.

awas tulisan. Seng maa' niin ne getaw, ndi' amu mbaya' sumalu duma seniin. ¹² Tumu', nda'iruni ketenged'u sek pegukum ri sek taga gawas ri sek simbaan niyu. Ma'ad ketenged gaid niyu suk pegukum ri se nga getaw ri se gegulingen niyu ne dlumpuk neng mikesala' seng maa' niin ne ngak pebiyan. ¹³ ✧ Sud Diwata raing megukum ri sek taga gawas ri sek simbaan niyu. Su kesulatan miktalu', "Pepe'awa' niyu sung melaat ne getaw ri seng metungenga'an niyu."

6

Nga Kasu kuntra sek sama ne ngang Mektetu'u

¹ Bu' suk sala ri seniyu duunik pidlikegan ri sed duma neng mektetu'u, tuma ma perangat pa ini tu se ngang mengengukum ne gena' mektetu'u, bu' ndi' tumu' perangat tu se nga getawan ned Diwata arun usain nilan? ² Nda' ba niyu mesuunay ne su nga getaw ned Diwata gilang sung mengukum ri se nga getaw ri seg benwa? Na, bu' gamu maing mengukum ri se nga getaw ri seg benwa, ndi' ba niyu megenep suk pegukum seng miika' ra ne ngak pidlikegan? ³ Nda' ba rema niyu mesuunay ne gita sung mengukum ri se ngag anghel lema' renlag? Gendun pa sakan su ngag betang riin se ketubu' keni? ⁴ Bu' duunik pidlikegan niyu metendeng se ngag betang riin se ketubu' niyu, tuma ma perangat pa ini niyu tu se ngang mengengukum ne gena' sakup riin sek simbaan? ⁵ Tinalu'u ini sek pekpengumpiid ri seniyu. Nda' ba gaid sala ned diin seniyu

✧ **5:13** 5.13: Deuteronomio 13.5; 17.7 (LXX).

neng me'alam neng mektetu'u neng mekegusay?
 6 Ma'ad midlekihaay amu tumu' bu' pi'ukum niyu
 tu se ngang mengengukum ne gena' mektetu'u.

7 Aas, sek pekemetuud, suk pedlekihaay niyu
 mikpe'ita' ma'aray neng mipalunggaw amu.
 Gena' ba melengas ne gamu pa sung melupigan
 awas melimbungan? 8 Ma'ad gamu nema tumu'
 sung minlupig bu' minlimbung bu' isan tu se
 nga kepeteran niyu. 9 Nda' ba niyu mesuunay
 ne su getaw neng migbaal neng melaat ndi'
 mekepenunud sek Pedlegeri'an ned Diwata? Aas
 ndi' niyu limbungayi gegulingen niyu! Ay su
 nga getaw neg imural neng mikighilawas, awas
 miksimba sed diwatadiwata, awas menenapaw,
 awas muubay sek sama ne ngad dlai awas sama
 ne nga dlibun, 10 awas se ngang meddaaw, awas
 se ngang merelaw, awas se ngang megbinabe-
 leng, awas se ngang mengumbaal, bu' se ngak
 tulisan—ndi' mekepenunud ri sek Pedlegeri'an
 ned Diwata. 11 Sud дума seniyu maa' nini nud
 diin. Ma'ad milimpiyuwan amu na buwat ri se
 ngak sala' niyu, linain amu na para sed Diwata;
 bu' pimetareng amu na ned Diwata pebiyan se
 ngalan ne Ginu'u ne si Jesus Christ bu' ri se
 Gispiritu ned Diwata ta.

*Gamit Niyui Dlawas Niyu sek Pekpesiddengeg
 ri sed Diwata*

12 ✧ Duuning mektalu', "Mbaal'u isan landunig
 betang ne dliyagan'u," ma'ad gena' dlaunen

✧ 6:12 6.12: 1 Corinto 10.23.

mekegbegay ne kelengasan riin seniyu. Bu' mektalu'u, "Mbaal'u isan landunig betang ne dliyan'gan'u," metuud ma iin, ma'ad ndi'u mekpega'em se isan landun neg betang. ¹³ Duuning miktalu', "Suk pekaan para ri sek tiyan bu' suk tiyan para ri sek pekaan." Metuud ma iin; ma'ad dela'en ned Diwata suk tiyan bu' suk pekaan. Gena' metuud neg binaal su dlawas ne getaw para sek pekighilawas se gena' kerumanan, ma'ad binaal ini para sek pekpenibeli ri se Ginu'u; bu' su Ginu'u giining megingat run nini. ¹⁴ Bu' pitubu' puli' nud Diwata su Ginu'u buwat se kemetain, bu' giin rema sung mekpetubu' puli' ri senita pebiyan se ga'em.

¹⁵ Nda' ba niyu mesuunay ne su nga dlawas niyu kebahin se dlawas ni Christ? Uwanen'u ba su kebahin se dlawasen bu' pesalabuuken tu se dlibun neng mekpemeledya' ned dengegen? Ndi' gaid mehitabu'! ¹⁶ ✧ Misuunan ba rema niyu ne su getaw neng mikpekighilawas tu se dlibun neng mekpemeledya' ned dengegen mibaal nek sala lawas duma seniin? Kelaru gupiya suk tinalu' ri se kesulatan, "Sud duwa' mibaal nek sala." ¹⁷ Ma'ad sung misalabuuk riin se Ginu'u, misalabuuk ri seniin se gispiritu.

¹⁸ Aas liyaway niyu suk pekpekighilawas se gena' kerumanan. Sud duma ne ngak sala' neg binaal ne getaw nda'i dlabet ri se dlawasen, ma'ad su getaw neng mikpekighilawas ri se gena' kerumanan mikesala' ri se gegulingenen ne dlawas. ¹⁹ ✧ Nda' amu ba mekesuun ne su

✧ **6:16** 6.16 Su Getaran se Dlaunan 2.24. ✧ **6:19** 6.19 1 Corinto 3.16; 2 Corinto 6.16.

dlawas niyu templo ne ritu mikengel su Gispiritu Santu? Su Gispiritu ned diin seniyou begay ini buwat sed Diwata. Gena' na gamui gapu'en se dlawas niyu bu' ndi' sud Diwata na, ²⁰ ay melaga' suk peksaluyen ri seniyou. Aas gamit niyui nga dlawas niyu sek pekpesiddengeg ri sed Diwata.

7

Suk Saak metendeng ri sek Peksuway

¹ Na, metendeng se ngag betang nek sinulat niyu ri senaan. Mpiya para se dlai ne ndi' sumuway. ² Ma'ad tendeng ay meleget gupiyai nga kasu ri seg imural nek pekpekihilawas; melengas ne kada dlai duuni gegulingenen nek sawa awas kada dlibun duuni gegulingenen neg bana. ³ Gamu ne nga dlai, kina'enlan baalen niyu su ketendanan niyu tu sek sawa niyu, bu' gamu rema ne nga dlibun, arun suk salasala riin seniyou meteken se kada ne ngak pengina'enlan. ⁴ Su dlawas nuk sawa gena' neng niin na run ma'ad para seg banaan. Maa' ra run rema su dlawas neg bana gena' neng niin na run ma'ad para sek sawaan. ⁵ Ndi' niyu belibaray su dliyagan nug bana niyu awas sawa niyu, gawas bu' miksabut amu ne ndi' reli' megubay arun megamit suk panahun niyu para sek pegampu'. Ma'ad peketubus sek piksebutan niyu, pegubay amu na pelum arun ndi' amu metintal ni Satanas tendeng se kekulang niyu sek pekpegeng ri se gegulingen niyu.

⁶ Na, tinalu'u ini gena' maa' nek sugu' bu' ndi' sala nek pektugut. ⁷ Bu' liyagan'u siya ne su

dlaun niyu maa' senaan. Ma'ad kada sala duunig binegay buwat sed Diwata, suk sala ne getaw duunig binegay neng maa' nini; bu' su dlain ne getaw duunig binegay neng maa'entu.

⁸ Na, ri se genda' pa suway bu' se ngag balu ne dlibun: giin nini sung metalu'u riin seniyu ne mpiya kampuun neng mekpebilin amu neng maa' senaan. ⁹ Ma'ad bu' ndi' amu mekepegeng ri se gegulingen niyu, suway amu na ma'aray. Ay mpiya pa kampuun nek sumuway amu kuntra seng megantus amu ri se gayak ne gendi' mpegengan.

¹⁰ ☆ Para tu se ngang medderumaay, duunik sugu'u ne gena' migbuwat ri se gegulingen'u bu' ndi' buwat se Ginu'u. Suk sawa kina'enlan ne ndi' meleng ri seg banaan. ¹¹ Ma'ad bu' belengen nek sawa sug banaan, kina'enlan ndi' na giin sumuway puli' awas kina'enlan meguli' ilan neg banaan. Bu' sug bana ketu kina'enlan ne ndi' meleng ri sek sawaan.

¹² Na, telu'an'u sud duma (keni naan na run, nda'irunik tinalu' ne Ginu'u metendeng run nini): bu' suk sala neng mektetu'u ne dlai ned duunik sawaan ne gena' mektetu'u, bu' minuyun su dlibun sek pektipung ri seniin, kina'enlan ne su dlai ndi' meleng ri seniin. ¹³ Bu' suk sala ne dlibun neng mektetu'u memana ri se dlai ne gena' mektetu'u' ma'ad minuyun su dlai ketu sek pektipung ri seniin, kina'enlan ne ndi' meleng su dlibun ri se dlai. ¹⁴ Ay sug bana ne gena' mektetu'u dinawat ned Diwata

☆ **7:10** 7.10-11: San Mateo 5.32; 19.9; San Marcos 10.11-12; San Lucas 16.18.

pebiyan sek pekesalabuuk tu sek sawaan; bu' suk sawa ne gena' mektetu'u dinawat ned Diwata pebiyan sek pekesalabuuk tu seg banaan neng mektetu'u. Bu' gena' pa maa' nini, maa' siya su nga gembata' nilan se gena' mektetu'u. Ma'ad se nga kebetang ketu, dinawat ilan ned Diwata. ¹⁵ Ma'ad bu' su gena' mektetu'u liyagaan meleng ri se kerumanaan neng mektetu'u, tugutay mu giin. Seng maa' niya ne nga kasu sung mektetu'u, bana awas sawa, duun nai kegewasan niyu, tendeng ay miktawag sud Diwata neng mekengel amu ned duuni kelinaw. ¹⁶ Dya'a nek sawa neng meketetu'u, pekendun mu run peksiguru neng me'uwit mu sug bana mu arun meluwas giin? Dya'a neg bana neng meketetu'u, pekendun mu run peksiguru neng me'uwit mu suk sawa mu arun meluwas giin?

Mekpeddayun amu sumala' se Kebetang sek Pektawag ned Diwata riin Seniyu

¹⁷ Kina'enlan ned duwaten nu kada sala su kebetang neg binegay ned Diwata bu' mekpeddayun se kebetang sek panahun sek pektawag ned Diwata ri seniin. Giin nini suk tinendu'u se dlaun ne ngang mektetu'u ri se ngak simbaan. ¹⁸ Penenggi' bu' duuni dlai neng mituli' na daan se nda' pa giin mektu'u riin sed Diwata, ndi' na kina'enlan ne uwa'en suk pali' sek peketuli'en; bu' nda' pa giin metuli' bu' miktu'u na giin nemuun riin sed Diwata, ndi' na kina'enlan neng mekpetuli' pa giin. ¹⁹ Tendeng ay isan tinuli' ita awas gena', gena' ini gimpurtanti. Ma'ad gimpurtanti pa kampuun suk pektuman ri se nga kesugu'an ned Diwata. ²⁰ Kada sala

mekpeddayun se kebetangen sek pektawag ned Diwata ri seniin. ²¹ Bu' gulipen'a sek pektawag ned Diwata ri seni'a, pesaddan mu na iin; ma'ad bu' duunik panahun mu neng mekelingkawas'a sek pekegulipen, pehimuslay mu ini. ²² Bu' duuni gulipen nek tinawag ne Ginu'u arun mektu'u, isan pa gulipen giin, duun nai kegewasaan riin se Ginu'u; maa' run rema, isan su getaw gena' gulipen se guna nek pektu'uun riin se Ginu'u, gulipen giin riin ni Christ. ²³ Ay linekat'a ne gembagel ne dlaga'. Aas ndi'a na mekpe'ulipen ri se nga getaw. ²⁴ Aas, nga kepeteran'u, landun mai kebetang mu seng mibaal'a neng mektetu'u, mekpebilin'a ri sed Diwata.

Metendeng ri se Gena' Suway bu' se ngag Balu ne dlibun bu' se ngag Balu ne dlai

²⁵ Na, metendeng ri se nga gena' nek suway, nda'irunik penendu'an'u neg buwat ri se Ginu'u. Ma'ad su Ginu'u, buwat ri se dlelaaten, binegayan naun nek tinawan neng meseligan, bu' begay'u riin seniyu. ²⁶ Tendeng se nga keliseran nemuun nek panahun, melengas pa bu' mekpebilin giin se kebetangen nemuun. ²⁷ Bu' duunik sawa mu, ndi' mu giin belengay. Bu' nda'irunik sawa mu, ndi'a na suway. ²⁸ Ma'ad bu' sumuway'a, nda'a mekesala'; bu' sumuway sud delaga, nda' giin mekesala'. Ma'ad pelebunen'u neng mekeliyaw amu se kada gendaw ne nga keliseran neng mi'angken ne ngak suway.

²⁹ Ma'ad giin nini sug be'et'u pesabut, nga kepeteran'u, suk tinagal nek panahun megaud

na mateng. Bu' gatad nemuun, suk sala ned duunik sawaan kina'enlan ne ilelaan nini neng maa' ne nda'irunik sawaan; ³⁰ ketu neng minsegaw, maa' ra ne genda' peksegaw; suk pidleliyag, maa' ra ne genda' pedleliyagay; su ngang minaluy, maa' ra ne nda'iruning niin; ³¹ bu' su ngang mikpehimulus ri se ngag betang rini seg benwa, maa' ra ne genda' mekepehimulus ri se ngag betang. Ay su gawi' seg benwa nemuun megaud na metapus.

³² Liyagan'u siya neng mekeliyaw amu se nga kegulesan. Su dlai ne genda' suway nda'iruni dlain ne kegulesaan bu' ndi' suk terbahu ne Ginu'u ay menantu ma giin neng mekepedleliyag ri se Ginu'u. ³³ Ma'ad su dlai ned duunik sawaan, suk pegena'ena'enen suk pengetubu'an ri seg benwa keni tendeng ay liyagaan neng mekepedleliyag ri sek sawaan. ³⁴ Aas, mbahin kanunay su gena'ena'en. Su dlibun ne gena' suway awas delaga nda'iruni dlain ne kegulesaan bu' ndi' suk terbahu ne Ginu'u, bu' liyagaan ne mbegay suk tibuuk ne dlawas bu' gena'ena'en sek pekebala'an para sed Diwata. Ma'ad su dlibun nek suway megules ri se ngag betang rini seg benwa tendeng ay liyagaan neng mekegbegay giin ne dleliyag ri seg banaan.

³⁵ Inasuy'u ini para se kelengasan niyu. Gena'u tuyu' suk pekpegeng ri seniyu. Tumu', liyagan'u ne mbaal amu neng metareng bu' ginsaktu bu' genda'iruning mekebelabag ri se gegulingen niyu bu' ginsaktu nek pekpenibeli niyu ri se Ginu'u.

³⁶ Na, para se ngang megegiyakay ma'ad nda' pegena'ena' nek sumuway: bu' ndi' mekepegeng

su dlai ri se gayaken bu' seg binatiken kina'enlan sumuway giin, gena' inik sala'. Pesuwain ilan. ³⁷ Ma'ad bu' suk sala ne getaw ne nda'irunik tuyu'en sek peksuway ay mekepegeng giin ri se gegulingenen bu' mikegukum na giin landunig baalenen, na, melengas ne ndi' na giin sumuway ri seng mi'iyakaan. ³⁸ Aas, su getaw nek sumuway ri seng mi'iyakaan, migbaal giin neng melengas. Ma'ad giin neng mikegukum ne gendi' sumuway, migbaal giin neng melengas kampuun.

³⁹ Su dlibun nda'i kegewasaan sek peksuway saanay miktetubu' pa sug banaan; ma'ad bu' matay na sug banaan, mekehimu na giin sek peksuway se dlai neng mi'iyakaan. Ma'ad kina'enlan ne suk pemenanen mektetu'u. ⁴⁰ Ma'ad ri se gena'ena'u, melengas kampuun ne ndi' na giin sumuway geseb bu' miktuu ne gena'ena'u keni buwat ri se Gispiritu ned Diwata.

8

Suk Pekaan ned Dinulang tu se ngad diwatadiwata

¹ Na, metendeng sek pekaan ned dinulang tu se ngad diwatadiwata.

Metuud suk tinalu' ne dlaunan ta ned duunik sinuunaan. Tumu' sinuunan keni mikepebaal se getaw neng mepesigarbuun, ma'ad suk pekpetail mekpeligen. ² Bu' duuni getaw riin seniye neng migena'ena' neng meleget naik sinuunaan, sek pekemetuud, nda' giin mekesuun se gembaya'en mesuunan. ³ Ma'ad bu' su getaw neng mikpetail ri sed Diwata, mi'ilala giin ned Diwata.

⁴ Aas metendeng sek pekaan se nga karni ned dinulang tu se ngad diwatadiwata: mikesuun ita ne su ngad diwatadiwata gena' gaid metuud; bu' misuunan ta, ned duunik sala raid Diwata. ⁵ Isan pa neng miktalu' sud duma ned duun rawi ngad diwatadiwata ri se dlangit awas ri seg benwa— ay sung metuud, duuning melaunik tinawag ne “ngad diwatadiwata” bu' “nga geseg,” ⁶ ma'ad para senita, duunik sala raid Diwata, su Gama' neng migbaal se dlaun ne ngag betang. Giin sung migbegay ri senita ne ketubu' arun mekesaya' ita ri seniin saanay miktetubu' ita. Bu' duunik sala rai Ginu'u, si Jesus Christ nek pebiyan seniin binaal su dlaun ne ngag betang bu' tendeng ri seniin, mitubu' ita.

⁷ Ma'ad su kemetuuran ketu nda' pa mesuunay ne dlaunan. Sud duma mi'enaran na gaid suk pendiwata, nek tampan nemuun, migena'ena' gusay sek pekaan ketu para tu se ngad diwatadiwata. Gena' pa meligen su gena'ena' nilan bu' betiken nilan neng melemu'an ilan bu' maan ilan run nitu. ⁸ Tumu', su gaan ndi' mekepegaud ri senita riin sed Diwata awas mekepedlaat ri senita bu' ndi' ita maan, awas mekepelengas ri senita bu' maan ita run nini.

⁹ Ma'ad pekpetaigaam amu isan duuni kege-wasan niyu sek pekpili', tendeng ay duuni ngang mektetu'u riin sed Diwata ne gena' pa meligen suk pektu'uun bu' mekesala' na ma'ad. ¹⁰ Penenggi', bu' sung meluya nek pengena'ena'en metendeng run nini mekiita' ri seni'a, ned duunik “sinuunan” neng minaan tu sek templo ned diwatadiwata, ndi' ba mekeeng-

gat ini ri seniin sek pekaan ri sed dinulang riin sed diwatadiwata isan misuunaan nek sala' itu? ¹¹ Ay getaw keni ne gena' pa meligen suk pektu'uun mekesala' tendeng ri sek "sinuunan" mu. Ma'ad pegena'ena' mu ne giin suk pated mu neng mikpekematay si Christ run. ¹² Bu' sek pegbaal mu run nini, mikesala'a riin ni Christ tendeng ay mikesala'a ri sek pated mu ne suk pektu'uun gena' pa meligen bu' sinamuk mu su gena'ena'en. ¹³ Aas bu' gaku' su getaran ne suk sementaun'u mikesala' tendeng ay minaanu nek pekaan ned dinulang. Na, ndi'u na gaid maan run saanay tetubu'u pa arun suk sementaun'u ndi' na mekesala'.

9

Su nga Ketenged bu' su nga Ketendanan nu nga Gapustulis

¹ Gena' ba ned duuni kegewasan'u? Gena' ba gapustulisu? Nda'u ba me'ita' si Jesus ne Ginu'u ta? Gena' ba gamui kelebu'an sek pekpenerbahuu ri se Ginu'u? ² Isan bu' para sed duma ne genda' pegilala ri senaan ne gapustulis, mike-siguruu neng megilala amu ri senaan tendeng ay gamu su kemetuuran ne gaku' gapustulis ne Ginu'u.

³ Bu' saakanu ne nga getaw metendeng run nini, giin nini suk pekpenaliped'u ri senilan. ⁴ Nda'irun bai ketenged'u sek peddawat seg binegay nek pekaan bu' ginumen para sek pekterbahuu? ⁵ Nda'irun bai ketenged'u neng meguwit nek sawau neng mektetu'u ned dumau se ngak pegbiyahiu maa' seg binaal ne ngad duma ne

nga gapustulis, bu' ne nga kepeteran ta ri se Ginu'u, bu' ni Pedro? ⁶ Na, gaku' bu' si Bernabe, gami ra ba sung mekterbahu para sek penge-tubu'an nami? ⁷ Duun baik sundalu ne genda' begayay nek su'ul sek pekterbahu gisip sundalu? Duun baing mentetaun ne genda'i ketengeren sek pekaan seg bunga nek pigimulaan? Awas duun baing megatiman se nga karniru ne genda'i ketengeren sek peginum se gatas neg buwat ri se nga karniruun?

⁸ Suk tinalu'u gena' buwat riin sek pen-gena'ena' ne getaw ay su Kesugu'an migasuy rema run nini. ⁹ ✧ Ay misulat ri se Kesugu'an ni Moses, "Ndi' mu egberay sug baba' neg baka saanay medlegiik nek trigu." Migena'ena' amu ba neng migules na run sud Diwata tu se ngag baka? ¹⁰ Tumu' gena' ba gita suk pigelangan run ned Diwata? Wa'a, misulat ini para senita tendeng ay su nga getaw neng meddaru bu' medlegani, mikperateng ilan gaid neng meke-bahin nek sengku'. ¹¹ ✧ Maa' nu nga getaw neng miksigwag ne ngag beni', maa' ami neng miksigwag nek talu' ned Diwata riin seniyyu. Gembegat ba riin seniyyu bu' dumawat ami ne ngak pengina'enlan buwat riin seniyyu? ¹² Bu' sud дума duuni ketengeren sek pekperateng run nini buwat ri seniyyu, gena' ba gami labaw pa ned duuni ketengeren?

Ma'ad nda' ami penengi ri seniyyu isan duuni ketenged nami sek pekpenengi run nini seniyyu. Tumu' inantus nami su dlaunan arun

✧ 9:9 9:9: Deuteronomio 25.4; 1 Timoteo 5.18. ✧ 9:11 9.11: Roma 15.27.

nda'iruning mekebelabag sek pegasuy seng Melenges ne Gesuyen metendeng riin ni Christ. ¹³ ✧ Misuunan niyu gaid ne su ngang minibeli riin sek templo, diin rema minuwan nek pekaan sek templo, bu' su ngak pari' neng middulang ne ngang menanap para sed Diwata, binegayan ilan neg bahin se karni ned dinulang riin sed dulan-gan. ¹⁴ ✧ Seng maa' run nek pebiyan, miksugu' su Ginu'u ne su ngang mengasuy seng melengas ne gesuyen mekerawat rema sek pengetubu'an nilan buwat run nitu.

¹⁵ Ma'ad nda'u gemitay su nga ketenged'u bu' nda'u peksulat run nini nemuun riin seni-yu arun sek pegamit se nga ketenged keni para ri se gegulingen'u. Ay pelebunen'u su kemetain sinangkali' ndi'u tugutan ri se keterengan'u sek pekpesigarbu. ¹⁶ Nda'irun nai gempesigarbu bu' megasuyu neng melengas ne gesuyen ay terbahu keni sinugu' ri senaan arun baalen'u. Kelaatan sung mateng ri senaan bu' ndi'u megasuy seng Melengas ne Gesuyen. ¹⁷ Tendeng bu' gaku' pa siyaing mimili' runik terbahu keni, mekperatengu siya nek su'ul. Ma'ad tendeng ay gena'u pinili' suk terbahu keni, binaal'u suk terbahu tendeng ay sinalig ini ned Diwata ri senaan. ¹⁸ Na, landun ma rayunik su'ul neng merawat'u? Nda'irun bu' ndi' su kehigeyunan'u sek pegasuy seng Melengas ne Gesuyen ne genda'ik su'ul isan duuni ketenged'u gisip mentetendu'.

¹⁹ Tendeng ay isan nda'u pekpe'ulipen se isan ta', mikpe'ulipenu ri se kelaunan ne nga getaw

✧ **9:13** 9.13: Deuteronomio 18.1. ✧ **9:14** 9.14: San Mateo 10.10; San Lucas 10.7.

arun me'agak'u sung melaun ne nga getaw ri sek peksunud riin ni Christ. ²⁰ Saanay mikterbahuu tu se ngag Judeo, midleketubu'u maa' neg Judeo arun me'agak'u ilan sek peksalig riin ni Christ; tu se ngang miksunud tu se Kesugu'an ni Moses, isan gaku' nda' peksunud ri se nga Kesugu'an, sinunud'u ini arun me'agak'u ilan sek peksalig riin ni Christ. ²¹ Maa' run rema ne saanay'u mekterbahu tu se nga gena' Judeo, midleketubu'u maa' ne nga gena' Judeo, su nga getaw ne genda' mesakup ri se Kesugu'an nek para ra se ngag Judeo, arun me'agak'u ilan sek peksalig riin ni Christ. Nda' ini pegulugan ne nda'u tumanay su Kesugu'an ned Diwata, tendeng ay sek pekemetuud sinunud'u su Kesugu'an ni Christ. ²² Bu' diinu duma se ngang mektetu'u ne gena' pa meligen, binaal'u su gegulingen'u neng maa' ri senilan, arun me'agak'u ilan sek peksalig riin ni Christ. Tu se dlaun ne nga getaw, binaal'u su gegulingen'u neng maa' ri senilan arun se dlaun nek pebiyan, baalen'u su dlaun ne gemaal'u, arun me'agak'u sud duma senilan tu se keluwasan.

²³ Bu' binaal'u dlaunen keni tendeng seng Melengas ne Gesuyen arun mekaambitu se ngak pengumpiya run nini.

²⁴ Nda' niyu ba mesuunay ne su dlaun ned diin sek pedlumba'an, melauning menggebek ma'ad sala raing mekeddaag? Aas, penantu amu riin sek pedlumba'an arun mekeddaag. ²⁵ Bu' su kada menlemetay ne dliyagaan medduma ri se dlumba', kina'enlan megbansay giin sek pekpegeng ri se gegulingenen arun mpurungpurungan

neg binaal se ngad daun ne ndi' mekpayat; ma'ad gita, binaal ta ini, arun duunik purungpurung ta se genda'i gekteben. ²⁶ Aas gaku', maa'u nu getaw ne ginumebek tampan merepet'u su gekteban. Bu' maa'u rema seg buksingiru ne gendi' mekpesagad sek pekpenumbag ri se genus, ²⁷ ma'ad hinanas'u bu' dinisiplinau gupiya su gegulingen'u ne dlawas arun meliyawan'u ne ndi' mperuma tubus'u me'enggat su ngad duma sek peddunut ri se dlumba'.

10

Penegul sek Pedliyaw se ngad diwatadiwata

¹ ✧ Nga kepeteran, perelendem'u ri seniyou su nga gepu'an ta neng miksunud riin ni Moses. Dlaun nilan pineliperan ne ginanud bu' melen-gasik peddipag ri sed Dagat ne Gempula. ² Bu' pebiyan se ginanud bu' sed dagat binendyagan ilan gela' gisip sumusunud ri ni Moses. ³ ✧ Bu' dlaun nilan minaan seng maa' ra ne gaan neg binegay ne gispiritu ned Diwata. ⁴ ✧ Bu' mininum ilan seng maa' ra nek tubig neg binegay ne gispiritu ned Diwata, ay mininum ilan nek tubig buwat sek telektap neg binegay ne gispiritu ned Diwata neng middunut ri senilan; bu' suk telektap ketu giin si Christ mismu. ⁵ ✧ Ma'ad isan maa'entu, nda' pedleliyagay sud Diwata ri se keleget nilan. Aas miksiya'siya' sug bangkay nilan ritu se kemingawan.

✧ **10:1** 10.1: a Exodo 13.21-22. b Exodo 14.22-29. ✧ **10:3** 10.3:

Exodo 16.35. ✧ **10:4** 10.4: Exodo 17.6; Ngang Numero 20.11.

✧ **10:5** 10.5: Ngang Numero 14.29-30.

6 ✧ Na, dlaunan keni penegul para senita arun ndi' ita mekinguha' sek pegbaal neng melaat maa' seg binaal nilan. 7 ✧ Ndi' ita meksimba ri sed diwatadiwata maa' seg binaal nud duma senilan nud diin. Ay misulat ri se kesulatan, "Su nga getaw mikingud arun maan bu' minum tampan midlekelebu'an sek pekebeleng bu' pekighilawas." 8 ✧ Ndi' ita gaid megbaal seg imural nek pekighilawas maa' seg binaal nud duma ri senilan nud diin bu' tendeng seg binaal nilan ketu, mimatay sud duwa' pulu' bu' telu libu ne nga gataw seled sendaw. 9 ✧ Ndi' ta pengindanan su Ginu'u maa' gusay seg binaal nud duma senilan, aas inebut ilan ne ngang mamak bu' mimatay. 10 ✧ Ndi' ita rema megburuburu, maa' nud duma senilan, aas pimatay ilan neg Anghel se Kemetain.

11 Na, dlaunen keni mihitabu' tu senilan arun mbaal ne dlendasan tu sed duma. Bu' misulat na daan gisip penegul para senita neng mekesagad run nini se ketapusan.

12 Aas bu' migena'ena'a neng meligen'a buwat ri sek pektintal, megbantay'a arun ndi'a melupig sek pektintal. 13 Su dlaun ne ngak pektintal neng mesegaran niyu mesegaran rema se kelaunan. Ma'ad sud Diwata keseligan. Ndi'en tugut nek tintalen'a ne dlabaw pa ne ndi' mu me'antus. Ma'ad bu' mateng suk pektintal, megbegay sud Diwata neg higayun neng mekedlaguy'a arun ndi'a melupig sek pektintal.

✧ **10:6** 10.6: Ngang Numero 11.4. ✧ **10:7** 10.7: Exodo 32.6.

✧ **10:8** 10.8: Ngang Numero 25.1-18. ✧ **10:9** 10.9: Ngang Numero 21.5-6. ✧ **10:10** 10.10: Ngang Numero 16.41-49.

14 Aas, ngak pinetail'u, ndi' amu gaid peksimba ri se ngad diwatadiwata. 15 Tinalu'u ini ri seniyu maa' ne nga getaw neng mikesabut. Gamu naing metau mektimbangtimbang ri sek tinalu'u. 16 ☆ Seng mininum ita buwat se kupa nek pisalamatan ta ri sed Diwata, gena' ba seng maa' nini, mi'ilasan ita sed dugu' ni Christ? Seng maan ita sek pan nek pinetapeta, gena' ba seng maa' nini, mi'ilasan ita se dlawas ni Christ? 17 Tendeng ay duunik salabuuk raik pan isan metuud neng melaun ita, misalabuuk ita tendeng ay migambitay ita ri sek salabuuk nek pan.

18 ☆ Pegena'ena' niyu sug binaal nu nga getaw Israel; su ngang mingaan ri se ngad dinulang, mi'ilasan rema seg binaal tu sek pengilangan. 19 Rayun, landun mai gulugan ri sek tinalu'u? Migulugan ba ini ne sud diwatadiwata bu' sud dinulang duun ba inik paluun? 20 ☆ Gena'! Sug be'et'u pesabut ne su ngag betang ned dinulang, dinulang tu se ngang menulay bu' gena' tu sed Diwata. Bu' ndi'u liyagan nek sementaun niyu su ngang menulay. 21 Ndi' amu mekiinum buwat se kupa sek peddelendem se kemetain se Ginu'u bu' se kupa rema neg buwat se ngang menulay; ndi' amu mekekaan sek penganan sek peddelendem se kemetain se Ginu'u bu' sek penganan rema se ngang menulay. 22 ☆ Liyagan ta ba neng mengimbegu su Ginu'u? Migena'ena' ita ba neng mesekeg ita pa sinangkali' ri seniin?

☆ **10:16** 10.16 San Mateo 26.26. ☆ **10:18** 10.18: Levitico 7.6. ☆ **10:20** 10.20: Deuteronomio 32.17 (LXX). ☆ **10:22** 10.22: Deuteronomio 32.21.

23 ✧ “Mbaal ta isan landun neg betang ne dliyagan ta,” miktalu' ilan. Metuud ma iin, ma'ad gena' dlaun neg betang mekegabang ri senita. “Mbaal ta isan landun neg betang ne dliyagan ta,” ma'ad gena' su dlaun neg betang mekepeligen riin senita. 24 Kina'enlan nda'iruning mekinguha' se gegulingenen ne kepiyanan bu' ndi' se kepiyanan ned duma. 25 Me'aan niyu isan landun ne karniay run neg bineledya' riin sek tebu'an se gendi' na peksaak arun ndi' mesamuk suk pengena'ena' niyu, 26 ✧ tendeng ay misulat ini ri se kesulatan neng miktalu', “Su Ginu'u su gapu'en seg benwa bu' se dlaun ne ngag betang run nini.”

27 Bu' duuni getaw ne gena' mektetu'u neng megenggat ri seniyu sek pekaan bu' liyagan niyu meddunut, aan niyu isan landuni gaan neg betangenen riin seng metungenga'an niyu se genda'ik peksaak bu' dinulang ba ini ri sed diwatadiwata awas genda', arun ndi' mesamuk suk pengena'ena' niyu. 28 Ma'ad bu' telu'an amu ne suk pekaan ketu dinulang na tu se ngad diwatadiwata, ndi' niyu rayun aanayi gaan ketu, para tu se getaw neng miktalu' ri seniyu bu' para se kunsinsiya niyu. 29 Migulugan ini, gena' ri se gegulingen niyu nek pengena'ena' bu' ndi' para tu sek pengena'ena' nu dlain ne getaw.

Na, ali' bu' meksaak amu, “Tuma ma pegbe'etan ma se kunsinsiya ned duma ne getaw su kegewasan'u sek pegbaal? 30 Bu' pisala-

✧ **10:23** 10.23: 1 Corinto 6.12. ✧ **10:26** 10.26: Ngak Salmo 24.1.

matan'u ri sed Diwata su gaan'u, tuma ma pemu-
raanu ma tendeng se gaan nek pisalamatan'u?"

³¹ Isan landunig baalen niyu, isan maan
awas minum amu, baal niyui dlaunen keni
se ketuyu'an neng mesaya' sud Diwata.

³² Penentuway niyu ne ndi' amu mbaal ne
getaran neng mekesala' su ngag Judeo awas su
nga gena' Judeo awas su ngak sementaun niyu
neng mektetu'u riin sek simbaan. ³³ Sunud niyu
sug binaal'u; pinentuwan'u nek pedleliyagen
su dlaun ne getaw ri se dlaun neg binaal'u,
se genda'ik pegena'ena' se gegulingen'u ne
kepiyanan, ma'ad su kepiyanan se dlaun ne
nga getaw arun meluwas ilan.

11

¹ ✧ Aas awat niyau maa' sek pegawat'u riin ni
Christ.

*Metendeng sek Pektibun ri se Gulu sek
Peksimba*

² Na, sinaya'u amu tendeng ay kanunay
niyau pigena'ena' bu' tinuman niyu su ngak
penendu'an maa' sek pektendu'u ri seniye nud
diin. ³ Ma'ad duun paig betang ne dliyagan'u
neng mesuunan niyu. Suk pengulu se kada dlai
giin si Christ. Suk pengulu sek sawa, giin sug
bana, bu' suk pengulu ni Christ giin sud Diwata.

⁴ Aas suk sala ne dlai neng mektibun ri se guluun
bu' megampu' bu' megwali seng minsahi ned
Diwata sek panahun sek peksimba pikpiiraan si
Christ. ⁵ Bu' megampu' su dlibun awas megasuy

✧ **11:1** 11.1: 1 Corinto 4.16; Filipos 3.17.

sek talu' ned Diwata ne genda'irunik tabun ri se guluun, pikpiiraan sug banaan. Dlibun iin genda'i kelainan ri se dlibun neng mikpe'ebul. ⁶ Bu' su dlibun ne gendi' mektabun ri se guluun melengas pa mekpepetel na ma'aray giin ri seg buuken. Tendeng ay mekepepiid para ri se dlibun bu' mekpepetel neg buuk awas mekpe'ebul, mbaya' tebunaani guluun. ⁷ ✧ Para se dlai, ndi' mbaya' mektabun ri se guluun, tendeng ay giin maa' se gawi' bu' dengeg ned Diwata; ma'ad para se dlibun, giinid dengeg ne dlai. ⁸ ✧ Ay su dlai nda' baalay buwat se dlibun; ma'ad su dlibun giinig binaal buwat riin se dlai. ⁹ Nda' baalay su dlai para se dlibun, ma'ad su dlibun binaal para se dlai. ¹⁰ Aas tendeng se ngag anghel, kina'enlan su dlibun mektabun ri se guluun, arun sek pekpe'ita' neng mikpesakup giin ri seg banaan. ¹¹ Ma'ad sek pedleketubu' ta riin se Ginu'u, su dlibun midlekina'enlan ne dlai bu' su dlai midlekina'enlan ne dlibun. ¹² Ay binaal su dlibun buwat ri se dlawas ne dlai, bu' mi'etaw su dlai pebiyan se dlibun bu' su dlaun neg betang migbuwat ri sed Diwata.

¹³ Na, pegena'ena' niyu gupiya: mbaya' ba ne su dlibun, bu' megampu' ri sed Diwata riin sek simbaan niyu, ne ndi' na mektabun ri se guluun? ¹⁴ Maa' seng mi'enaran nek tinendu' ri seniyu, gena' ba mekepepiid bu' su dlai metaasig buuken, ¹⁵ ma'ad para se dlibun, genegaan nini? Binegayan giin neng metaas neg buuk para pentabun. ¹⁶ Ma'ad bu' duunik sumupak tendeng

✧ **11:7** 11.7: Su Getaran se Dlaunan 1.26-27. ✧ **11:8** 11.8-9: Su Getaran se Dlaunan 2.18-23.

run nini, giin nini sung metalu'u tu senilan. Giin nini sug betasan nami bu' su ngang miktipung ne ngang mektetu'u riin sek simbaan ned Diwata se kada dlugar sek peksimba.

Suk Penihapun ne Ginu'u

(San Mateo 26.26-29; San Marcos 14.22-25; San Lucas 22.14-20)

¹⁷ Na, sek sunud ne ngak pemandu', ndi'u amu mesaya', tendeng ay kelaatan ma'aray sung mibaal ri sek pektipung niyu sinangkali' se kelengasan. ¹⁸ Guna, seng mektipung amu riin sek simbaan, mikerengegu neng mikpainpain amu, bu' meketu'uu ned duunik peketuuren ini. ¹⁹ Ay melengas rema neng mihitabu' ini riin seniyu neng mikpainpain amu, arun mesuunan bu' ta' gaid ri seniyu sung metuud neng mektetu'u. ²⁰ Seng miktipung amu, gena' sek pekaan sek penihapun ne Ginu'u su ginaan niyu, ²¹ tendeng ay inaan niyu guna su gaan ne ginuwit niyu bu' sud duma miperii'an saanay su ngad duma mibeleng. ²² Nda'irun bai gegulingen niyu ne ngag balay ne ritu amu maan bu' minum? Tendeng seg binaal niyu kiin, nda' amu pektamed ri se ngang mektetu'u riin sek simbaan niyu bu' pikpiid niyu su ngak pupus. Landun mai gembaya'u telu'en ri seniyu run nini? Siya'en'u amu ba seg binaal niyu? Ndi' gaid.

²³ Ay mirawat'u buwat ri se Ginu'u suk penendu'an nek tinendu'u riin seniyu: su Ginu'u ne si Jesus se gebii ketu ne dlinu'iban giin, minuwan giin nek pan, ²⁴ bu' seng mitubusen pesalamatay ri sed Diwata, pinetapetaan nini bu' miktalu'

tu se ngak tinu'unaan, “Giin nini su dlawas'u nek tinudyan para seniyu. Baal niyu ini sek peddelendem ri senaan.”²⁵ ☆ Giin ra rema peketubus nilan menihapun, minuwana giin ne kupa neng miktalu', “Kupa keni giin su gilelaan seg begu ne keligenan ned Diwata riin seniyu. Su keligenan pimetuuran pebiyan ri sed dugu'u. Seng minum amu run nini, inum niyu ini sek peddelendem ri senaan.”

²⁶ Tendeng ay se kada nek pekaan niyu sek pan keni bu' peginum run nini buwat se kupa, inasuy niyu su kemetain nu Ginu'u tampan sek pekpuli'en.²⁷ Aas su isan ta' neng maan sek pan bu' minum ri se ginumen neg buwat se kupa ne Ginu'u ma'ad sug binaalen gena' melengas, na, su getaw ketu mikesala' tendeng ay nda' giin pektamed ri se dlawas bu' dugu' ne Ginu'u.²⁸ Aas kina'enlan rayun meksusi amu reli' ri se gegulingen niyu, bu' rayun mekekaan amu bu' mekiinum amu buwat se kupa.²⁹ Ay bu' su getaw neng maan bu' minum buwat se kupa ne genda'en metipet gupiya su gulugan metendeng ri se dlawas ne Ginu'u, giin ra sung migimetang nek silut ri se gegulingenen saanay maan bu' minum.³⁰ Giin nini sug rasun neng melaun ri seniyu sung meluya bu' melaru bu' sud duma gani' mimatay.³¹ Bu' susiin ta' reli' su gegulingen ta, ndi' ita ukuman ned Diwata.³² Ma'ad bu' ukuman ita ne Ginu'u, dinisiplina ita arun ndi' ita mperuma sek peksiluten se nga getaw rini seg benwa.

☆ **11:25** 11.25: a Exodo 24.8; Jeremias 31.31-34. b Exodo 24.6-8.

³³ Aas, nga kepeteran'u bu' mektipung amu sek pekaan sek penihapun se Ginu'u, peginelatay amu sek pekpengaan. ³⁴ Bu' duuning miperii' ri seniyu, kina'enlan maan reli' giin tu seg balain, rayun ndi' amu me'ukuman ned Diwata seng mektipung amu. Bu' metendeng ri sed duma neg betang, usain'u ra ini bu' matengu riin.

12

Ngag Hiyas neg Binegay ne Gispiritu Santu

¹ Na, nga kepeteran'u, liyagan'u neng mesuunan niyu metendeng se ngag hiyas neg binegay ne Gispiritu Santu riin seniyu. ² Misuunan niyu ne se genda' amu pa pektu'u ri sed Diwata, pibalag amu sek peksimba se ngad diwatadiwata ne gendi' mekegabit. ³ Aas liyagan'u neng mesuunan niyu ne genda'iruni getaw nek pige'eman ne Gispiritu ned Diwata neng mektuklad riin ni Jesus. Bu' nda'iruni getaw neng meketalu' ne si Jesus Ginu'u bu' nda' rema giin pege'emay ne Gispiritu Santu.

⁴ ✧ Duuning midlainlain ne ngag hiyas neg buwat riin sed Diwata. Ma'ad sala ra Gispiritu sung migbegay run nini. ⁵ Midlainlain suk pebiyan sek pekpenibeli, ma'ad sala rai Ginu'u suk pinibelian. ⁶ Midlainlain su ngag hiyas sek pekpenibeli, ma'ad sala raid Diwata neng migbegay seg hiyas se kada sala. ⁷ Bu' kada sala ri senita binegayan neg hiyas neng mekpe'ita' ne su Gispiritu riin seniin, para se kepiyanan ne dlaunan. ⁸ Ay suk sala binegayan ne Gispiritu

✧ **12:4** 12.4-11: Roma 12.6-8.

neg hiyas sek pegasuy ned duunik tinawan, bu' sud дума binegayan sek sama ne Gispiritu neg hiyas sek peksabut. ⁹ Duun remaig binegayan sek sama ne Gispiritu neng meligen nek peksalig bu' duun remaig binegayan se Gispiritu ne ngag hiyas sek peketelen. ¹⁰ Su Gispiritu migbegay ne ga'em ri sek sala getaw sek pegbaal ne ngang milagru, sud дума, hiyas sek pegasuy seng minsahi ned Diwata, bu' sud дума, hiyas sek pegilala bu' sug hiyas ketu buwat ba riin sed Diwata awas gena'. Bu' duun remaik sala neg binegayan neg hiyas sek pektuntul se ngak tinuntulan ne gendi' mesabut bu' tu sed дума hiyas sek pekpesabut runi ngak tinuntulan ketu. ¹¹ Ma'ad sala ra gaid su Gispiritu neng migbegay runi dlaun ne ngag hiyas keni, bu' sumala' ri se keliyagen, binegayaan ne dlainlain neg hiyas su kada getaw.

Ngang Mektetu'u riin ni Jesus Christ maa' ngag bahin ri se Dlawasen

¹² ✧ Si Christ maa' nek sala dlawas ned duuning melaun neg bahin. Isan bu' midlainlain su ngag bahin run nini, sala ne dlawas ra gusay ini.

¹³ Maa' run rema, su dlaunan ta, Judeo ma awas gena', gulipen ma awas gena', binendyagan ita arun mesalabuuk ri sek sala dlawas pebiyan sek sala ra ne Gispiritu, bu' dlaunan ta pininum sek sala ne Gispiritu.

¹⁴ Su dlawas gena' mibaal nek sala bahin na run ma'ad melaun. ¹⁵ Bu' mektalu' su geksud, "Tendeng ay gena'u gemeg, gena'u neg bahin ne

✧ **12:12** 12.12: Roma 12.4-5.

dlawas.” Ma'ad sek pektalu'en run nini, nda' mekegbaal ri se geksud ne gena' neg bahin ri se dlawas. ¹⁶ Bu' mektalu' suk telinga, “Tendeng ay gaku' gena' mata, gena'u neg bahin se dlawas.” Ma'ad sek pektalu'en run nini, nda' mekegbaal ri sek telinga ne gena' neg bahin ri se dlawas. ¹⁷ Ay bu' suk tibuuk ne dlawas ne getaw puru pa neng mata, pegendunen run sek pekerengeg? Bu' suk tibuuk ne dlawas ne getaw puru ma'aray nek telinga, pegendunen run sek peksapu? ¹⁸ Ma'ad nemuun sek pegbaal ned Diwata se dlawas ne getaw, binetangaan ini neng midlainlain neg bahin sumala' se dliyagaan. ¹⁹ Bu' su dlawas sala neg bahin ra, ndi' na ini metawag ne dlawas. ²⁰ Ma'ad nemuun, melaun su ngag bahin, ma'ad sala ra gaid su dlawas.

²¹ Na, sung mata ndi' meketalu' tu se gemeg, “Nda'u dya'a kina'enlanay.” Bu' giin da rema su gulu ndi' meketalu' tu se nga geksud, “Nda'u dya'a kina'enlanay.” ²² Ma'ad ri se dlain neg bahin, su ngag bahin ne dlawas nek pigena'ena' ta neng meluya, kina'enlan ta tumu'. ²³ Su ngag bahin ketu nek pigena'ena' ta ne gena' gupiyai gimpurtanti, giin itu su kinetaan ta gupiya. Bu' su ngag bahin ne dlawas ne gendi' mbaya' me'ita' ned duma, pilengas rema, ²⁴ ne ndi' na kina'enlan pelengasen pa su ngag bahin neng melengas na daan. Ma'ad sud Diwata mikpe'imetang se ngag bahin ne dlawas bu' binegayaan gupiya nek pesiddengeg tu se ngag bahin neng mikulangan run nini, ²⁵ arun sung midlainlain ne ngag bahin ne dlawas ta ndi'

mbahin, bu' ndi' arun meginebangay. ²⁶ Bu' penenggi', suk sala neg bahin megantus, dlaun neg bahin megantus rema. Maa' run rema, bu' suk sala neg bahin pesiddenggan, su dlaunan medleliyag rema.

²⁷ Aas dlaunan niyu maa' se dlawas ni Christ, bu' suk salasala riin seniyeu kebahin run nini. ²⁸ ☆ Bu' riin sek simbaan, pi'imetang ned Diwata su dlaunan riin se ginsaktu ne dlugar: guna, su nga gapustulis; keruwa', su ngak propeta; ketelu, su ngang mentetendu'; rayun sud duma binegayan ne ngag hiyas sek pegbaal ne ngang milagru, sud duma binegayan ne ngag hiyas sek peketelen ne ngang minlaru, duun remaig binegayan ne ngag hiyas sek pegabang ri sed duma, duun remaig binegayan se ngag hiyas sek pedlegeseg, bu' duun remaig binegayan ne ngag hiyas sek pektuntul se dlainlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut. ²⁹ Gena' su dlaunan nga gapustulis. Gena' rema dlaunan ngak propeta ned Diwata. Gena' su dlaunan ngang mentetendu'. Gena' rema su dlaunan mekegbaal ne ngang milagru, ³⁰ awas mikaangken seg hiyas sek peketelen ne ngang minlaru, awas mikaangken seg hiyas sek pektuntul seng midlainlain ne ngak tinuntulan ne gendi' mesabut, awas sek pegasuy se gulugan ne ngak tinuntulan ketu. ³¹ Aas petekelay niyu gupiya su ngag hiyas ne dlabi pa ne gimpurtanti.

Ma'ad su dlabi pa neng melengas giin suk sunud nek pebiyan.

☆ **12:28** 12.28: Efeso 4.11.

13

Labaw Gupiya suk Petail

¹ Isan bu' meketuntulu ne nga dlainlain ne ngak tinuntulan ne nga getaw bu' ne ngag anghel, ma'ad bu' nda'irunik petail'u, su ngak pintalu'u maa' ma'aray neng mesasak ne gagung awas segensal ne dlata. ² ✧ Isan bu' duunig hiyas'u sek pegasuy seng minsahi ned Diwata, awas bu' mesuunan'u su dlaunan, awas bu' mekesabut se dlaun ne ketuyu'an ne ginedlud ri se nga getawan, bu' isan suk pektu'uu meligen gupiya neng mekepegalin se ngag bentud, ma'ad bu' nda'irunik petail'u, nda'irunik paluu. ³ Isan begay'u su dlaun ne ngag betang'u, bu' isan tudyan'u su dlawas'u arun serengen,* ma'ad bu' nda'irunik petail'u, nda'irun ninik paluun para senaan.

⁴ Su getaw neng mekpetail mekepelugbak bu' mpiya ri sek samaatawen; ndi' mesinaku awas ndi' mesaya'saya' awas ndi' mekpetastaas; ⁵ ndi' mementalu' neng melaat, gena' merelaw, ndi' merali' lengetan, bu' ndi' gumemet, ⁶ gena' pedleliyagen ri seng melaaten bu' ndi' se keme-tuuran, ⁷ kanunay mekegantus, kanunay duunik peksalig, kanunay mekperateng, bu' kanunay lumahutay.

⁸ Suk pekpetail nda'iruni gekteben. Duunig hiyas sek pekpengasuy seng minsahi ned Diwata ma'ad duun rai gekteben; duunig hiyas sek

✧ **13:2** 13.2: San Mateo 17.20; 21.21; San Marcos 11.23. * **13:3** 13.3 dlawas'u arun serengen: sed дума ne nga kupya se Griego, 'dlawas'u arun mpesigarbuu.'

pektuntul ri se ngak pikebitan ne ndi' mesabut ma'ad duun ra ini gekteben; duunig hiyas sek peksabut ma'ad mpapas ra ini. ⁹ Ay su ngag hiyas ta sek peksabut bu' sek pekpengasuy seng minsahi ned Diwata gena' pa gaid kumplitu. ¹⁰ Ma'ad bu' mateng na su gendaw neng mekumplitu na su dlaunan, merala' na su nga gena' kumplitu.

¹¹ Seg bata'u pa, suk pegabit'u, suk peksabut'u bu' su gena'ena'u ginembata'. Ma'ad seng metandengu na bineleng'u su ginembata' nek peme'et. ¹² Numuun maa' ita getaw neng migeleng ri se gispihu ne gendi' mekelaru; ma'ad seng mateng su gendaw mekelaru ra gaid su dlaunen. Numuun bahin ra sung misuunan ta, ma'ad mateng su gendaw neng mesuunan ta su dlaunan, maa' sek pekesuun ned Diwata riin senita.

¹³ Bu' nemuun, telu keni—suk pektu'u, suk pedderama, bu' suk petail—mekpebilin ra. Ma'ad su dlabaw gupiya ri sek telu keni, giin gaid suk petail.

14

Dugang ne ngag Hiyas buwat se Gispiritu

¹ Na, penentuway niyu neng mekpetail bu' apet niyu rema su ngag hiyas neg buwat se Gispiritu labi na gaid suk pegasuy seng minsahi ned Diwata. ² Ay suk sala neng miktuntul ri se dlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut, genda' ini pektuntul tu se getaw bu' ndi' tu sed Diwata, tendeng ay nda'iruni isan ta' neng mekesabut ri seniin ma'ad su Gispiritu sung mikpetuntul ri seniin

bu' tinuntulen su ngag betang ne nda' mesuunay. ³ Ri se dlain neg bahin, su ngang megasuy ri seng minsahi ned Diwata migasuy ri se nga getaw arun sek pedligen, peddasig, bu' pekpengamu' ri senilan. ⁴ Suk sala neng migasuy ri se dlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut mikpeligen ri se gegulingenen, ma'ad sung migasuy neng minsahi ned Diwata mikpeligen ri se ngang mektetu'u ri sek simbaan.

⁵ Na, liyagan'u siya ne dlaunan niyu meketuntul ri se dlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut, ma'ad gimpurtanti pa gaid neng mekegasuy amu ri seng minsahi ned Diwata. Suk sala neng megasuy seng minsahi ned Diwata gimpurtanti pa kampuun ri sek sala neng miktuntul ri se dlain ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut—awas bu' duuni getaw neng mekegubad sek tinalu' ketu arun mpeligen su ngang mektetu'u ri sek simbaan.

⁶ Bu' nemuun nga kepeteran'u, bu' meriinu seniyu bu' megasuyu ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut, landun sakaning me'uwan niyu ri senaan? Nda'irun gaid! Me'ebangan amu ra bu' tendu'u ri seniyu suk perayag neg buwat sed Diwata awas sinuunan awas pengasuy seng minsahi ned Diwata, awas tintulu'an. ⁷ Isan su ngag betang ne genda'i ketubu'en neng mektalu' maa' sek tipanu awas se kutapi', bu' sek pekpetalu' run nini genda' pekpalas, pekendun run sek pekesuun ne getaw bu' landunik pitalu'? ⁸ Wa'a metuud gaid, ay suk pekpetalu' sek trumpita bu' gena' ginsaktu, ta' maing mekepengandam para se gubat. ⁹ Maa' run rema seng mektuntul amu

bu' gena' kelaru, su nga getaw gendi' mekesabut landunik tinalu'. Su ngak talu' niyu me'alep ra duma se genus. ¹⁰ Duuning midlainlain ne ngak tinuntulan rini seg benwa bu' nda'irunik tinuntulan ne nda'iruni gulugaan. ¹¹ Aas bu' duuni getaw neng mektuntul ri senaan ma'ad ndi'u mesuunan suk tinuntulaan. Su getaw ketu para senaan maa' nek tuwa', bu' gaku' rema maa' nek tuwa' para seniin. ¹² Aas gamu rema, tendeng ay minantu amu ri se gegulingen niyu neng mekerawat ne ngag hiyas neg buwat se Gispiritu, penantu amu se ngag hiyas neng mekepeligen ri se ngang mektetu'u ri sek simbaan.

¹³ Aas su getaw neng miktuntul ri se dlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut, kina'enlan megampu' giin neng mekaangken neg hiyas sek pegubad run nini. ¹⁴ Ay bu' megampu'u sek tinuntulan ne gendi' mesabut, migampu' su gispirituu ma'ad su gena'ena'u nda' mekesabut run itu. ¹⁵ Aas landuni gembaya'u baalen? Megampu'u ri sek tinuntulan nek pituntul ne gispirituu ri senaan ma'ad megampu'u rema ri sek tinuntulan neng mesabut se gena'ena'u; giin ra rema bu' medlekantau ri sek tinuntulan nek pikanta ne gispirituu ri senaan ma'ad medlekantau rema ri sek tinuntulan neng mesabut ne gena'ena'u. ¹⁶ Ay bu' mekpesalamat'a ri sed Diwata ri se gispiritu mu ra, pekendun sakan sek pektalu' se genda'ig hiyasen sek peksabut: "Metuud lai" tu sek pegampu' mu sek pekpesalamat ay nda' nilan mesabut suk pintalu' mu? ¹⁷ Ay isan suk pegampu' mu sek pekpesalamat melengas gupiya, ma'ad ndi' ini mekepeligen ri se dlain ne

getaw.

¹⁸ Mekpesalamatu ri sed Diwata neng meketuntulu ne dlain ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut labaw se isan ta' ri seniyu. ¹⁹ Ma'ad sek panahun sek peksimba, pelebunen'u suk pektuntul ne dlina na run nek talu' neng mesabut, sek pekpemandu' ri sed duma sinangkali' sek pektalu' ne dlinibu ne ngak talu' sek tinuntulan ne ndi' mesabut.

²⁰ Nga kepeteran, ndi' amu mengmaa' se gembata' ri sek pegena'ena' niyu. Kina'enlan maa' amu ne nga gembata' ne genda'ig be'eten mendeng seng melaaten. Ma'ad sek pengena'ena' niyu, maa' amu neng metandeng. ²¹ ☆ Ri se Kesulatan, misulat ini:

“Pebiyany se nga getaw neng mektuntul se ngak tinuntulan ne ndi' mesabut,
mektalu'u tu se nga getawan'u, miktalu' su Ginu'u.

Mektuntulu pebiyan se ngag baba' ne ngak tuwa', ma'ad isan pa su nga getawan'u nda' penginengeg ri senaan.”

²² Aas sug hiyas sek pegasuy ri se dlain ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut gena' gilelan para se ngang mektetu'u, ma'ad para se nga gena' mektetu'u. Ma'ad sug hiyas sek pegasuy seng minsahi ned Diwata para ini se ngang mektetu'u, gena' para se nga gena' mektetu'u.

²³ Bu' mektigum su ngang mektetu'u ri sek simbaan bu' dlaun nilan mektuntul ri se dlainlain ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut, bu' duunik tinumambung ne kulangik sinuunan awas gena'

☆ **14:21** 14.21: Isaias 28.11-12.

mektetu'u, ndi' ilan ba meketalu' neng mibural amu? ²⁴ Ma'ad bu' kada sala mektuntul seng minsahi ned Diwata bu' duunik tumambung ne gena' mektetu'u awas sala ne getaw ne kulang suk sinuunaan, mesuunaan ne giin mekesesala' pebiyan seng mirengegen. Mbaya' giin ukuman pebiyan seng mirengegen, ²⁵ sung mi'edlud ri se ngad diyalem ne gena'ena'en mesuunan, bu' meddempug giin bu' meksimba ri sed Diwata, bu' mektalu' giin, "Metuud gaid, sud Diwata duma riin seniyu!"

Su Dlaun neg Baalen riin sek Simbaan kina'enlan Ginsaktu bu' Melengas nek Pekimetang

²⁶ Giin nini suk pisabut'u, nga kepeteran. Seng mektipung amu sek peksimba, duuning medlekanta', duuning mektendu', duuning mekperayag sek talu' buwat sed Diwata, duuning mektuntul se ngak tinuntulan ne ndi' mesabut bu' duuning megubad ri sek tinalu' ketu. Bu' baal niyu dlaunan keni sek pedligen se ngang mektetu'u riin sek simbaan. ²⁷ Bu' duuning megasuy ri se dlainlain nek tinuntulan ne ndi' mesabut, kina'enlan duwa' awas ndi' lumabaw sek telu tawan. Megeleseles ilan sek pektalu' bu' kina'enlan dlain sung megubad run nini. ²⁸ Bu' nda'iruning mekegubad run nini, kina'enlan ndi' na giin meksasak riin sek simbaan bu' mektalu' ra giin ri se gegulingenen bu' ri sed Diwata. ²⁹ Bu' petuntulen sud duwa' awas telu tawan neg binegayan neng minsahi buwat sed Diwata, bu' su ngad duma neng menginengeg, gilang sung mektimbangtimbang bu' buwat ba ri sed Diwata suk

pingasuy nilan. ³⁰ Ma'ad bu' duuning mikingkud sek pektipungan neng mikerawat neng minsahi buwat sed Diwata, kina'enlan melali reli' sung miktuntul, ³¹ arun mekegeleseles su kada sala ri seniye sek pegasuy seng minsahi ned Diwata, arun dlaun niye meksitau bu' me'ulikseg. ³² Sug hiyas sek pegasuy neng minsahi buwat sed Diwata kina'enlan duunik pekpegeng ri se gegulingen neng migasuy, ³³ tendeng ay sud Diwata nda' pegbegay ne kesamuk bu' ndi' se kelinaw.

(Bu' maa' se dlaun ne ngak simbaan se getawan ned Diwata, ³⁴ su nga dlibun kina'enlan ndi' meksasak saanay riin se ngak pektipung. Ndi' ilan tugutan sek pegasuy tendeng ay su Kesugu'an miktalu' ne ndi' mbaya' ne su nga dlibun mbaal ne nga geseg. ³⁵ Bu' duuni dliyagan nilan mesuunan, meksaak ilan ri seg bana nilan pedateng tu seg balay nilan tendeng ay mekepepiid se dlibun neng mektuntul sek panahun sek pektipung sek simbaan. ³⁶ Migena'ena' amu ba neng migbuwat ri seniye suk talu' ned Diwata? Awas gamu ra ba sung mikerawat run nini?)

³⁷ Bu' duuni getaw neng migena'ena' ne giin mengengasuy ned Diwata awas duunig hiyasen neg binegay ne Gispiritu ned Diwata, kina'enlan ilelaanen ne suk sinulat'u ri seniye sugu' gaid ne Ginu'u. ³⁸ Bu' duuni gendi' megalimba' run nini, ndi' niye giin alimba'ay.

³⁹ Aas nga kepeteran'u, petekel amu gaid neng mekegasuy seng minsahi ned Diwata, ma'ad ndi' niye rema pegengay suk pektuntul se nga dlainlain ne ngak tinuntulan ne ndi' mesabut.

40 Su dlaun neg baalen niyu kina'enlan ginsaktu bu' melengas nek pekimetang.

15

Suk Peketubu' Puli' ni Jesus Christ

¹ Na, nga kepeteran, perelendeman'u amu seng Melengas ne Gesuyen neg winaliu ri seniyu. Dinawat rema niyu ini bu' tinikesan niyu suk pektu'u niyu, ² seng maa' niin nek pebiyan, miluwas amu seng minsahi neg winaliu ri seniyu, bu' mekpeddayun amu run nini seng meligen—gawas ma'aray bu' gena' metuud suk pektu'u niyu. ³ ☆ Tendeng ay binegay'u na ri seniyu su dlabi gaid ne gimpurtanti neng mirawat'u rema ne si Christ minatay para se ngak sala' ta sumala' ri se Kesulatan; ⁴ ☆ bu' linebeng giin bu' mitubu' puli' sek peketelu endaw sumala' ri se Kesulatan; ⁵ ☆ mikpe'ita' giin guna riin ni Pedro,* bu' mbuus sek sepulu' bu' ruwa' ne nga gapustulis. ⁶ Peketubus, mikpe'ita' giin se kapin ne dlina gatus ne nga kepeteran sek sala ra nek panahun ne su kelaunan ri senilan miktetubu' pa isan sud duma mimatay na. ⁷ Peketubus mikpe'ita' rema giin riin ni Santiago bu' rayun ritu se dlaun ne nga gapustulis.

☆ **15:3** 15.3: Isaias 53.5-12. ☆ **15:4** 15.4: Ngak Salmo 16.8-10; San Mateo 12.40; Su Ngak Pimbaal 2.24-32. ☆ **15:5** 15.5: a San Lucas 24.34. b San Mateo 28.16-17; San Marcos 16.14; San Lucas 24.36; San Juan 20.19. * **15:5** 15.5 Ri seg Aramaic nek tinuntulan, su dlain ne ngalan ni Pedro 'Cepas' ne su gulugaan 'Batu'.

8 ☆ Bu' se ketapusan, isan maa'u ma'aray neng mi'etaw se gena' ginsaktu ne gingatan, mi'ita'u rema giin. 9 ☆ Tendeng ay gaku' su dlabi ne gem-baba' ri se dlaun ne nga gapustulis ne gendi'u gani' mbaya' tuwagen ne gapustulis tendeng ay linutus'u su ngang mektetu'u riin sek simbaan ned Diwata. 10 Bu' tendeng se dlelaat ned Diwata, mibaalu neng maa' nini, bu' su dlelaat neg binegay ri senaan nda' pegula'. Ri se dlain neg bahin, mikterbahuu gupiya sinangkali' ri se ngad duma ne gapustulis, gena' ri se gegulingen'u nek sekeg bu' ndi' ri se dlelaat ned Diwata ned diin senaan. 11 Aas gena' gimpurtanti ne gaku' sung migwali awas gilán. Su gimpurtanti gupiya ne gami migwali bu' gamu mikt'u.

Suk Peketubu' Puli' nu ngang Mimatay

12 Na, bu' si Christ su ngag winali nami ri seniyu neg buwat se kemetain mitubu' giin puli', tuma ma sud duma ri seniyu miktalu' ne genda'ik peketubu' puli' nu ngang mimatay? 13 Bu' metuud ne genda'ik peketubu' puli' nu ngang mimatay, migulugan nini ne si Christ nda' rema metubu' puli'. 14 Ay bu' nda' metubu' puli' si Christ, nda' rayunik paluun sug winali nami bu' nda' remaik paluun suk pektu'u niyu. 15 Bu' labaw pa run niin, mi'ita' ne gami gena' metuud ne ngak sintigus riin sed Diwata tendeng ay pimetuuran nami nek pitubu' puli' ned Diwata si Christ, ma'ad mi'ita' ne gena' metuud ini. Aas, gena' rema metuud neng metubu' puli' su ngang

☆ 15:8 15.8: Su Ngak Pimbaal 9.3-6. ☆ 15:9 15.9: Su Ngak Pimbaal 8.3.

mimatay. ¹⁶ Ay bu' ndi' petubu'en puli' su ngang mimatay, metuud gaid ne si Christ nda' rema petubu'ay puli'. ¹⁷ Labaw pa run nini, bu' nda' metubu' puli' si Christ, suk pektu'u niyu nda'ik paluun bu' nda' amu pa mpasaylu ri se ngak sala' niyu. ¹⁸ Bu' rayun mikpesabut rema ini ne su ngang mektetu'u riin ni Christ neng minatay na nda' meluwas. ¹⁹ Bu' suk pedderama ta riin ni Christ gekteb ra se ketubu' ta keni, gita su dlabi neng mekelelaatlelaat ne nga getaw.

²⁰ Ma'ad sung metuud, si Christ mitubu' puli' buwat ri se kemetain, bu' giin nini sung mikpemetuud nek petubu'en puli' su ngang mimatay. ²¹ Ay pebiyan ri sek sala ne getaw minateng su kemetain; bu' pebiyan rema ri sek sala ne getaw metubu' puli' su ngang mimatay. ²² Ay mimatay su dlaun ne nga getaw tendeng sek pekesalabuuk nilan riin ni Adan, seng maa' run nek pebiyan, petubu'en rema puli' su dlaunan tendeng sek pekesalabuuk riin ni Christ. ²³ Ma'ad suk peketubu' puli' se kada sala baalen se ginsaktu nek pegimetang: Su guna gaid neng mitubu' puli' giin si Christ, mbuus sek pekpuli'en rini seg benwa, su dlaun neng niin metubu' rema. ²⁴ Rayun mateng na su ketapusan seg benwa bu' daagenen su ngak pedlegeseg, su ngak pengetendanan, bu' su ngak pengga'em; bu' rayun tudyan ni Christ suk pedlegeri'an tu sed Diwata ne Gama'en. ²⁵ ✧ Ay kina'enlan gaid neng medlegari' si Christ tampan daagenen bu' mpedlegesegaan su dlaun ne kuntraan.

✧ **15:25** 15.25: Ngak Salmo 110.1.

²⁶ Su ketapusan ne kuntra ned daagenen giin su kemetain. ²⁷ ✧ Ay su Kesulatan miktalu', "Mpedlegesegan ned Diwata su dlaun ne ngag betang." (Na, kelaru ini ne su ngak talu', "dlaun ne ngag betang" sud Diwata nda' meruma ri sek pedlegeseg ni Christ tendeng ay sud Diwata giin sung mingmandu' riin ni Christ sek pedlegeseg ri se dlaunan.) ²⁸ Ma'ad se gempedlesegan na ni Christ su dlaun ne ngag betang, rayun giin mismu, sug Bata', sung mekpesakup ri sek pedlegeseg ned Diwata, ne giining migbetang se dlaun ne ngag betang riin sek pedlegeseg ni Christ. Bu' sud Diwata giin sug hingpit neng medlegari' ri se dlaunan.

²⁹ Na, landuning mihitabu' tu se nga getaw neg binendyagan para se ngang mimatay? Landun mai gemperateng nilan? Bu' metuud suk tinalu' ned duma ne ndi' petubu'en puli' su ngang mimatay, tuma ma binendyagan ilan para se ngang mimatay?

³⁰ Bu' para senami—tuma ma betangen nami su gegulingen nami riin se kepiligruwan kada guras? ³¹ Nga kepeteran'u, kada gendaw inatubang'u su kemetain! Suk pekpesigarbuu riin seniyu, riin se ketubu ta riin ni Jesus Christ ne Ginu'u ta, midleges ri sanaan sek pektalu' run nini. ³² ✧ Midliseru rini seg Efeso, tendeng ay su nga getaw ne kinumuntra ri senaan maa' ne ngang "mekebelu' ne ngang menanap" tendeng ma'aray se nga ketuyuan ne nga getaw. Landun maing me'uwan'u run bu' ndi' petubu'en puli' su

✧ **15:27** 15.27: Ngak Salmo 8.6. ✧ **15:32** 15.32: Isaias 22.13.

ngang mimatay? Na, laung pa sek pementelu'en, "Maan ita bu' meginum, ay lema' mematay ita."

³³ Ndi' amu petuntu. "Suk peddunut se nga getaw neng melaaten mekedlaat seng melengas ne ngak pemetasan."

³⁴ Pegena'ena' niyu ini gupiya, pektinareng amu, bu' ndi' amu na pekpekesala' ay duunid duma ne nga getaw ne genda' mekesuun ri sed Diwata. Tinalu'u ini para se kepiiran niyu.

Su Dlawas neng Metubu' Puli'

³⁵ Ma'ad duuning meksaak, "Pekendun dun ma peketubu' puli' se ngang mimatay? Bu' landun mai gawi' se dlawas nilan?" ³⁶ Buralbural'a ne getaw! Sek pegerek niyu neg beni', beni' kiin ndi' mentubu' gawas bu' matay reli'. ³⁷ Bu' megerek'a ne ngag beni' ne ngak trigu bu' duma pa ne ngag beni', ndi' mu ereken su gupas, bu' ndi' sug beni'. ³⁸ Bu' binegayan ini ned Diwata ne gupas sumala' ri se keliyagen maa' run rema su kada ne ngag beni'.

³⁹ Gena' dlaun ne nga guned meksama. Sala kelasi su guned ne nga getaw, dlain se ngang menanap, dlain se ngang manuk talun, bu' dlain se ngak sera'.

⁴⁰ Bu' duuni nga dlawas para ritu se dlangit bu' duuni nga dlawas para rini se dlupa'. Ma'ad dlain su kelengas ne nga dlawas nek para ritu se dlangit bu' dlain su kelengas ne nga dlawas nek para rini se dlupa'. ⁴¹ Duuni dlain ne kelengas se kesanag para se gendaw, dlaini kelengas para seg bulan, bu' dlaini kelengas para se ngag bituun.

Isan su dlaun ne ngag bituun, midlainlain su kelasi ne kelengas nilan.

⁴² Maa' ra run rema ini suk peketubu' puli' nu ngang minatay. Ta' su dlinebeng melunut, ta' suk petubu'en puli' duuni ketubu' ne genda'i gekteben. ⁴³ Se dlinebeng ini, melaini gawi'en bu' nda' naik sekegen. Sek petubu'en puli' ini, duuni kelengasen bu' ge'eman. ⁴⁴ Se dlebingen ini, dlawas ini para seg benwa. Ma'ad sek petubu'en ini, dlawas ini para tu se dlangit. Bu' duuni dlawas nek para seg benwa, duun remai dlawas nek para ritu se dlangit. ⁴⁵ ✧ Aas misulat ini ri se Kesulatan, "Su guna neg Adan mibaal neng miktetubu' ne getaw;" su ketapusan neg Adan, giin su Gispiritu neng migbegay ne ketubu'. ⁴⁶ Gena' su dlawas nek para ritu se dlangit sung miguna bu' ndi' su dlawas nek para rini seg benwa, bu' rayun miksunud su dlawas nek para ritu se dlangit. ⁴⁷ Su guna neg Adan migbuwat rini seg benwa neg binaal buwat ri se dlubek; su keruwa' neg Adan migbuwat riin se dlangit. ⁴⁸ Su ngang mikengel rini seg benwa ned duuni dlawasen maa' ri se getaw neg binaal buwat ri se dlubek; bu' su ngang mikengel ritu se dlangit, maa' se getaw ned duuni dlawasen neg buwat ri se dlangit. ⁴⁹ Bu' maa' ita se getaw neg binaal buwat se dlubek, aas maa' ita rema se getaw neg buwat se dlangit.

⁵⁰ Na, giin nini sung metalu'u ri seniyyu, nga kepeteran, landun maig binaal buwat se guned bu' dugu' ndi' mekepenunud sek Pedlegeri'an

✧ **15:45** 15.45: Su Getaran se Dlaunan 2.7.

ned Diwata. Wa'a, nga dlawas ta keni neng melunut ndi' mekepenunud se ketubu' ne genda'i gekteben.

⁵¹⁻⁵² ✧ Penginengeg amu, pesuun'u ri seniyu sung mi'edlud ne kemetuuran: gena' dlaunan ta matay, bu' ndi' me'eseb ita, maa' se kesereluk, sek pekemit neng mata, sek pektalu' se ketapusan nek trumpita, su ngang mimatay petubu'en puli' arun duuni ketubu' ne genda'i gekteben, bu' eseben ita rayun. ⁵³ Ay kina'enlan ne su dlawas neng melunut telesan se gendi' melunut bu' su dlawas neng matay telesan se dlawas ne gendi' na matay. ⁵⁴ ✧ Aas bu' su dlawas neng melunut metelesan na se gendi' melunut, bu' su dlawas neng matay metelesan na ne gendi' matay, metuman suk tinalu' se Kesulatan: "Dinaag na su kemetain; mi'apet na suk tileng ne keddaagan."

⁵⁵ ✧ "Duun bai keddaagan su kemetain?"

Duun bai ga'em nu kemetain sek pekpegeel?"

⁵⁶ Na, su kemetain duuni kega'emen ri senita tendeng sek sala'; bu' duuni kega'em nek sala' tendeng ay duuni Kesugu'an. ⁵⁷ Ma'ad salamat ri sed Diwata tendeng ay binegayan ita ne keddaagan pebiyan se Ginu'u ta ne si Jesus Christ.

⁵⁸ Aas ngak pinetail ne kepeteran, pekpekemeligen amu bu' ndi' mpareg ri sek pektu'u niyu. Pekpetuges amu kanunay ri se ngag baalen ne Ginu'u ay misuunan na niyu ned

✧ **15:51-52** 15.51-52: 1 Tesalonica 4.15-17. ✧ **15:54** 15.54: Isaias 25.8. ✧ **15:55** 15.55: Hoseas 13.14 (LXX).

duunik paluun su ngak pekpetuges niyu para se Ginu'u.

16

Su Gabang para se ngang Mektetu'u neng Mingina'enlan

¹ ✧ Na, metendeng se gamut para se nga getawan ned Diwata riin seg Judea, baal niyu suk pimandu'u ritu se ngak simbaan se Galacia. ² Kada Duminggu,* salasala riin seniye mekpain nek selapi' sumala' ri sek pinengawan niyu. Bu' timud niyu ini, arun sek peddateng'u riin, ndi' ita na megamut. ³ Bu' sek peddateng'u riin, suguen'u su nga getaw nek pimili' niyu duma sek sulat sek pekpe'ilala arun uwiten nilan ritu seg Jerusalem su ngag begay niyu. ⁴ Bu' kina'enlan gaid neng merituu, rayun perunuten'u ilan.

Su ngak Pelanu sek Pedlaang

⁵ ✧ Na, bisitaan'u amu tubusu mayan ritu seng Macedonia tendeng ay mayanu pa gaid ritu. ⁶ Bu' ali' bu' mekengelu duma ri seniye awas ali' bu' riinu pa mekpebiyan sek penteddaw arun me'ebangan niyau sek pekpeddayun ri sek pedlaang'u, isan ta'u pagaw sek sunud. ⁷ Ndi'u liyagan neng meriin sek sereluk na run ay pid-deramau neng mekengel se gempayat, bu' tugut ne Ginu'u. ⁸ ✧✧ Ma'ad mekpebilinu reli' rini seg

✧ **16:1** 16.1: Roma 15.25-26. * **16:2** 16.2 Kada Duminggu: migulugan rema ini "kada guna gendaw nek simana". ✧ **16:5** 16.5: Su Ngak Pimbaal 19.21. ✧ **16:8** 16.8: Levitico 23.15-21; Deuteronomio 16.9-11. ✧ **16:8** 16.8-9: Su Ngak Pimbaal 19.8-10.

Efeso tampan se gendaw nek Pentecostes.† 9 Ay duuni nga kepiyanan para senaan sek pegbaal rini isan meleget ne nga getaw ne kinumuntra ri senaan.

10 ✧ Na, bu' mateng riin si Timoteo, alimba' niyu giin ay minibeli giin ri se Ginu'u maa' rema senaan. 11 Aas nda'iruni isan sala sung memura ri seniin, bu' ndi' ebangay niyu giin sek pekpeddayun ri sek pedlaangen neng melinaun, arun mekepuli' giin ri senaan; ay megelatu ri seniin duma se ngang mektetu'u.

12 Metendeng sek pated ta ne si Apolos, in-ubug'u gaid giin neng megbentaw riin seniyu tendug sed duma ne ngang mektetu'u. Ma'ad ndi'en pa liyagan meriin nemuun, tumu', bu' duuni dlagaren, meriin ra giin.

Ketapusan ne ngang Minsahi bu' ngak Pengu- musta

13 Pegbantay amu, petinuurray niyu suk pektu'u niyu, pekpekebelu' amu, bu' pekpepagen amu. 14 Baal niyu su dlaun ne ngag baalen niyu ned duunik pekpetail.

15 ✧ Na, misuunan niyu suk pamilya ni Stefanas, su guna ne ngang mektetu'u tu seg Acaya, bu' binegay nilan su gegulingen nilan sek pekpenibeli se nga getawan ned Diwata. Megandyu'u run ini ri seniyu, nga kepeteran, 16 nek sunud niyu sung maa' senilan bu' su kada

† 16:8 16.8 Pentecostes: Giin nini suk Pista sek Penlegani bu' Pekpesalamat, dlima pulu' endaw dluwat sek pekse'ulug sek Paska. ✧ 16:10 16.10: 1 Corinto 4.17. ✧ 16:15 16.15: 1 Corinto 1.16.

sala ri senilan neng mekterbahu bu' menibeli duma senilan.

¹⁷ Bu' pidleliyagu gaid gupiya sek peddateng nilan ni Stefanos, Fortunato, bu' Acaico rini. Isan ndi' amu mekerini, me'antus'u su kebuga'u riin seniyou tendeng sek telu tawan keni; ¹⁸ Ay inuliksegu nilan maa' seg binaal nilan riin seniyou. Aas su nga getaw neng maa' senilan mbaya' gaid pesiddenggan.

¹⁹ ✧ Su ngang mektetu'u riin se ngak simbaan sek Probinsiya seg Asia mingumusta riin seniyou. Mingumusta riin seniyou si Akila bu' si Priscila bu' su ngang mektetu'u neng miktigum tu seg balay nilan. ²⁰ Mingumusta rema riin seniyou su dlaun ne ngang mektetu'u rini.

Pekpepiyanay amu.

²¹ Na, gaku' si Pablo sung miksulat run nini sek pekpengumusta riin se dlaunan niyou.

²² Su genda' pekpetail ri se Ginu'u, tinuklad giin. 'Marana tha' ne su gulugaan 'Mpuli'a na Ginu'u!'

²³ Pengumpiyanan amu ni Jesus ne Ginu'u.

²⁴ Pinetail'u dlaunan niyou riin sek peksalabuuk ta riin ni Jesus Christ.

Na, daal da ini.

✧ **16:19** 16.19: Su Ngak Pimbaal 18.2.

Sug Begu Ne Kalegenan
New Testament in Northern Subanen

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Subanen, Northern)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

193ab46e-61e8-52e1-92f4-944939f948dd